

El llibre de tòpics

Carles Bellver Torlà

El llibre de tònics

Contes de Miskatonic

Carles Bellver Torlà

2002

CC-BY-NC

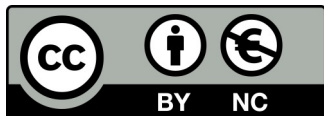
Contes, 1

Edició de l'autor

Primera edició: Brosquil, 2002

Revisió 1/20171228

Copyright 2017 Carles Bellver Torlà

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-NoComercial 4.0 Internacional de Creative Commons. Per veure una còpia de la llicència, visiteu creativecommons.org.

carlesbellver.net

La inesperada aparició d'un manuscrit que connecta Lovecraft amb l'inventor de la bomba atòmica. Els riscos de casar-se per catàleg. A un professor de Miskatonic li ixen tentacles al cap. Un altre tipus, un dia es desperta en una habitació desconeguda. En una casa de Castelló hi ha una entrada a l'infern. En un museu de Vilafamés s'exhibeix cada dia un objecte impossible. Una bestiola quasi humana, o fins i tot massa humana. Un aparell per veure a distància. La història secreta del Tombatossals... Vint relats breus de Carles Bellver, calculadament ambigus uns o francament fantàstics uns altres. Inquietants o còmics segons com es miri: això ja depèn del lector.

—Brosquil edicions

Dona de Leng

Anit vaig tenir un malson. Min-Li patia un accident i l'havien de portar a un hospital.

La nostra, sens dubte, no és una història corrent. Relacionar-me amb les noies mai no va ser fàcil per a mi. De fet, no vaig arribar a tenir una nòvia com la majoria dels meus amics. Solc atribuir-ho al meu aspecte: baix, primotet, cabells esclarissats; i a la meva feina poc interessant: sóc funcionari d'hisenda. A Min-Li la vaig «comprar per catàleg».

En realitat les cometes sobren. No és una cosa que tingués prevista: vaig llegir un article en un dominical i em va agafar de sobte. Suposo que si m'ho hagués plantejat seriosament m'hauria fet enrere, però es va esdevenir tan de pressa que no vaig tenir temps per a pensar. El periòdic portava una llista d'adreces. Quasi totes eren de Madrid o Barcelona, però n'hi havia una d'ací mateix, un primer pis del carrer Colom, i això és molt prop de casa meva. Hi vaig anar a veure, i abans de mitja hora eixia d'allí amb els papers firmats.

Tot pareixia perfectament legal. Triaves una noia, avançaves una quantitat (acceptaven targeta de crèdit) i et comprometies a casar-te amb ella al jutjat i no separar-te'n en tres anys. El catàleg era en CD-ROM, molt complet, amb fotografies en color, noms i cognoms, data de naixement, etc. Em vaig decidir per Min-Li pel seu aspecte agradable i el preu relativament assequible. Segons l'ordinador, havia nascut el 1975 en un lloc anomenat Leng. Atesa la meva ignorància, l'empleat de l'agència va buscar un mapa en els menús. Basant-me en els escassos topònims que em sonaven (Ulan Bator, Novosibirsk...) vaig deduir que Leng es trobava a Rússia, o en alguna antiga república soviètica, prop de la frontera de Mongòlia.

Uns dies més tard vaig rebre per correu certificat un paquet adreçat a Min-Li. Era un embalum bastant gran i molt feixuc. Portava escrit amb retolador roig «MOLT FRÀGIL»

i «NO GIREU A L'INREVÉS». Em preguntava si hauria d'obrir-lo o no. En principi no, ja que no era per a mi. Però si es tractava, com pareixia, d'un objecte delicat, potser era millor comprovar que seguia sencer i resguardar-lo després dins d'algun armari. Al final, confesso que mogut també, en part, per la curiositat, vaig desfer l'embalatge i em vaig trobar amb quelcom més aviat rar i enigmàtic: un sòlid cub de plom de 30 cm. de costat amb una nota enganxada, escrita amb la tinta roja ja familiar: «NO INTENTEU OBRIR PERFAVOR» (sic). Quan el vaig bellugar va ressonar amb una vibració metàl·lica que em va recordar un d'aquells xilòfons de la nostra infància.

La finalitat d'aquest cub era un misteri, no cal dir-ho, però almenys pareixia implicar que la seva ama no tardaria a presentar-se. Aquesta errònia suposició em va mantenir en suspens al llarg de dues setmanes. Vaig trucar unes quantes vegades a l'agència, però el seu número sempre comunicava, a qualsevol hora, com si haguessin despenjat l'aparell o haguessin donat de baixa la línia. Em vaig acostar novament al carrer Colom, però ningú no va contestar el timbre. Vaig témer que m'haguessin estafat, fins i tot vaig considerar la possibilitat de posar una denúncia.

La impaciència i els temors es van acabar tot d'una un dissabte de vesprada. Min-Li era jove i bonica, com a les fotos. La falda llarga i ampla pareixia dissimular unes anques una mica més amples del que és normal, vull dir del que marquen els estàndards de la moda, però això a penes m'importava. En realitat, no m'han agradat mai aquestes noies de cames rectes i cul pla que ara s'estilen. A més a més, va demostrar de seguida que era molt llesta. Fins i tot parlava ja una mica de català.

Ja voldria jo ser tan espavilat. Després de tant d'esperar, ni tan sols havia planejat què fer amb ella en la nostra primera «cita». Vaig haver d'improvisar. La vaig dur al port a sopar marisc i en acabant vam prendre unes copes a la vora del mar. Una vegada superats els primers obstacles ens vam divertir. El seu poc de català i el meu poc d'anglès van bastar per entendre'ns en les coses bàsiques. La mímica i els somriures es van encarregar de la resta. Després... bé, abans del final de la nit vaig descobrir el que hi havia davall de la seva falda. Va quedar clar que hauria d'oblidar-me dels seus malucs. Diguem que no són com els de les dones normals. Ni ho són tampoc les seves cames i els peus. De cintura cap avall els nostres cossos difícilment es podrien acoblar. Però això no és, en cap sentit, definitiu: hi ha altres maneres.

El que compta és que ens estimem. Min-Li ha transformat la meua vida, m'ha descobert un nou món. Cada nit, abans de gitar-nos, esmorteïm la llum i li demano que toqui aquesta música encisadora amb el seu cub de plom. El frega rítmicament amb un drap suau i fa sonar unes cordes ocultes a l'interior. Llavors em canta unes cançons meravelloses que tot just començo a entendre, i quan para de cantar tenim tota la nit i tota la vida per davant. Mai no m'hauria atrevit a desitjar que una noia em donés aquesta mena de coses.

No dic que no em preocupi res més. És clar que em preocupo. Una vegada l'has vista nua, no saps com no has parat esment abans en aquestes singularitats, per més tapades que estiguin. Et sembla evident que camina i es mou d'una altra manera. Tant se me'n dóna que es riguin de mi i facin broma perquè m'he casat amb una estrangera, però em fa por que puguin esbrinar alguna cosa més i arribin a esventar la nostra intimitat. Últimament he cregut veure altres dones com ella a Castelló: trets orientals, les anques amples, la forma de caminar característica. Si el nombre augmenta, és inevitable que al final algú se n'adoni i faci córrer la veu. Qui sap quina podria ser la reacció. Que et considerin diferent pot resultar molt perillós en aquesta societat.

Anit en el meu somni Min-Li havia quedat ferida en un accident de trànsit i jo l'acompanyava en una ambulància. Al servei d'urgències destapaven la seva anatomia i jo era detingut per agents de la Brigada Político-Social. Em portaven a un calabós en el mateix hospital: una cambra de parets blanques, completament aïllada, sense finestres. Era una situació anguniosa. «*Nos vas a tener que explicar con qué te has casado*», em deia un que somreia malèvolament, ensenyant una dent d'or. Portava els cabells pentinats cap enrere i feia olor de suor i colònia barata. Darrere d'ell un altre més jove i més fort empunyava una porra i hi pegava contra la paret repetidament. Encara sento els horribles colps. Sort que em vaig recordar a temps que la Brigada es va dissoldre en arribar la democràcia i avui en dia no tens per què explicar-li a ningú amb qui t'has casat ni el que féu al llit.

Em vaig escapar del somni fent un gran esforç. Min-Li dormia al meu costat. Vaig passar una estona acarant la seva gropa per davall del pijama abans de tornar-me a adormir.

El Llibre de tòpics

Ni el senyor Danvers ni jo no vam ser conscients del que succeïa fins que vam arribar a la mateixa plaça de la Universitat i ens hi vam topar amb les dues camionetes de l'exèrcit i aquells tipus amb corbata, potser agents federals o alguna mena de funcionaris especials, escampats pertot. Fins llavors semblava un dia com qualsevol altre. Jo, al volant del vell Ford, havia passat a recollir el senyor Danvers abans de les vuit. El professor, en deixar caure el seu gastat maletí de pell al seient de darrere, quasi aixafa la bossa de l'esmorzar que la mare em preparava cada matí.

Portar el senyor Danvers en cotxe a Miskatonic era una mena de tradició familiar. El meu pare ja ho feia quan jo era petit. Era empleat de l'oficina central de correus d'Arkham, molt prop de la universitat. Vivíem en un dels nous barris residencials, només a un parell de quilòmetres del nucli històric de cases d'estil colonial. Primer hi anava a treballar a peu, però després va començar a tenir problemes de circulació. Se li inflaven les cames i patia terribles dolors, de manera que el cotxe es va convertir en una necessitat. El va comprar de segona mà, molt econòmic. No era precisament un últim model, però no ens podíem permetre res més car. Aproximadament al mateix temps, el doctor en Filosofia Artemus B. Danvers va venir a viure de lloguer a la casa del costat. Era una mica més gran que el meu pare, i encara ho semblava més pel posat i la manera de capturar-se. Era un home taciturn, despistat, un d'aquests savis erudits amb barba i ulleres, típics d'una altra època, experts en matèries arcanes i escassament dotats per als afers quotidians. La meva mare li parava compte perquè no se li buidés la nevera o es quedés sense roba neta. La seva raresa feia que no caigués simpàtic a tothom, però nosaltres no vam dubtar que fos un bon home, sobretot des que ens vam assabentar que va servir, igual que el meu pare, a les trinxeres de França a la Primera Guerra Mundial.

—És un patriota, a més d'un cervell eminent —li vaig sentir al meu pare una vegada, més o menys quan el desembarcament de Normandia. Jo, que devia tenir set anys, m'ho vaig escoltar amb tot l'interès i la fascinació del món, però entenent-ho només a mitges—. No m'estranyaria que ara estigui enrolat amb els d'intel·ligència.

Es va convertir pràcticament en un membre de la família. Al cap dels anys, en morir el meu pare a conseqüència d'un càncer de pròstata, jo vaig heretar el Ford i la responsabilitat de portar diners a casa. Sort que el senyor Danvers —que Déu el beneeixi per això— es va apiadar de nosaltres i em va aconseguir la meva primera feina, com a bidell a la universitat. Fer-li de xofer no era només una tradició, sinó també i per damunt de tot una demostració de gratitud.

Òbviament jo no estava preparat per als fets d'aquell matí de juliol de 1958. Les camionetes i els individus que ens barraven el pas a la plaça em van esverar de debò. El senyor Danvers, en canvi, aparentava tranquil·litat.

—Aparca per ací, Charlie —em va dir—. Baixarem a veure què passa.

No semblava esglaiat, ni tan sols sorprès. Caminava amb el seu aire abstret de sempre. A mi, les cames em tremolaven. En acostar-nos a les escales de la Universitat, un dels agents ens va preguntar si treballàvem a Miskatonic. Vam contestar que sí, i llavors ens va ordenar que hi entréssim. Dins, al vestíbul, uns altres ens van fer formar en una cua d'identificació. Mentre esperàvem que ens toqués el torn vam comprovar que hi havia pràcticament tots els professors i treballadors de la Universitat, i un nombrós grup d'alumnes. També ens vam adonar —abans no ho havíem vist— que els agents anaven armats. A la majoria se'ls notava la pistola davall del braç, però un la portava al cinyell, perfectament visible per l'obertura de la jaqueta, sense cap mena de dissimulació. Això no va contribuir precisament a calmar els meus nervis.

El funcionari de la tauleta feia a tothom les mateixes preguntes: nom; edat; estat civil; ocupació i funcions a Miskatonic; credo polític i religiós; darreres lectures. Les respostes, les anotava en un imprès que després examinava el de la pistola al cinyell. Aquest era el que separava la gent en dos grups, cada un a un costat del vestíbul. El grup de l'esquerra era menys nombrós: una dotzena de professors, inclosos el senyor Danvers i un parell de catedràtics prestigiosos, i alguns estudiants postgraduats que jo coneixia de vista. Quan va acabar la tria, ens va comunicar als de la dreta, amb to ferm i sever, que no havíem de

tenir por de res, que podíem «marxar en pau». Ens va advertir, però, que no ens quedéssim rondant pels voltants ni ens dedicuéssim a xafardejar, o podríem passar un parell de nits a la garjola, i que no ens calia tornar per allí, ja que la Universitat del Miskatonic quedava clausurada per ordre del Govern Federal.

Un parell d'agents ens van acompanyar fins al carrer. Vaig poder veure de reüll que els de l'altre grup hi restaven. Després, mentre obria el cotxe, em vaig adonar que els treien i els feien pujar als camions militars.

Vaig tornar a casa conduint d'esme, quasi sense veure la carretera. Tenia els ulls borrosos i un nus a l'estómac. En arribar a casa vaig descobrir que el maletí del senyor Danvers encara hi era, amb el meu esmorzar, al seient de darrere. Ara no li'l podia tornar. Ho vaig agafar tot i vaig entrar a casa somicant. La meva mare es va amoïnar pel meu atropellament. Després, a poc a poc, va anar paint els fets.

L'endemà vam sentir a la ràdio que havien tancat Miskatonic per la seva tasca de «difusió de l'ateisme» i per «activitats antiamericanes en general». A l'adrogueria vaig llegir la mateixa explicació en la primera plana dels periòdics. La meva mare es va passar el dia senyant-se i rondinant. A la nit em va dir que havíem de desempallegar-nos del maletí.

—Amb això a casa no estem segurs, Charlie.

No vaig discutir. Obeïa sempre. Vaig anar a la cambra pel maletí. El tenia dalt de l'armari. Sense pensar-m'hi gens ni mica, el vaig buidar i vaig amagar la pila de fulls mecanoscrits en un arxivador, amb els apunts de l'acadèmia de comptabilitat. Fins i tot allí em temia que ella pogués trobar-los; sabia que sovint em regirava les prestatgeries i els calaixos, però en algun lloc ho havia d'entaforar, per si trobava l'ocasió de retornar aquell material, aparentment tan valuós, al seu legítim propietari. Dins de mi sentia que li devia una certa fidelitat al senyor Danvers.

Al cap d'uns dies, un vespre el cor em va fer un salt en veure llum a casa seva. «L'han deixat anar!», em vaig dir. De sobte, la llum ja no hi era. Potser només m'havia semblat veure-la, però valia la pena comprovar-ho. Vaig córrer a casa i vaig marcar el seu número mentre recuperava la respiració. Em va contestar una veu desconeguda, freda, mecànica:

—Qui truca? —va preguntar l'anònim interlocutor.

—Charles Sullivan...

—Doncs no torni a intentar-ho, senyor Sullivan —em va reblar, sense alterar el to—, no es pot parlar amb aquest número ni amb aquest exabonat. Si insisteix haurà de fer-se càrrec de les conseqüències —i va penjar—.

Durant anys aquesta veu em va assaltar en somni o despert, advertint-me, renyant-me, amenaçant-me, com una mena de presència ubíqua, invisible i aclaparadora que em vigilava permanentment.

Aquella mateixa nit em vaig fer la idea que no tornaria a veure el senyor Danvers en molt de temps, potser mai. Vaig sopar en silenci. La meva mare tampoc no deia res. Des del tancament de la universitat parlàvem menys cada dia. Ens havien acostumat a tenir la ràdio sempre posada perquè es notés menys. Em vaig acabar les postres i me'n vaig anar a la cambra. Amb molt de compte, per tal de no fer cap soroll, vaig traure els fulls de l'arxivador i me'ls vaig endur al llit. Eren prop d'un centenar de fulls mecanoscrits. Per les variacions del paper i la tipografia, podien tenir diverses procedències: tres o quatre, almenys. Les nombroses anotacions i correccions manuscrites, tanmateix, semblaven obra de la mateixa mà. Segons la portada es tractava, ni més ni menys, d'apunts i esborranys per al llegendari *Llibre de tòpics*, el projecte de la Universitat del Miskatonic del qual se sentia parlar de vegades pels corredors, sempre a sota veu, relacionat d'alguna manera amb l'obscur i secret *Necronomicon* i la veritat oculta darrere de les quimeres de Lovecraft i companyia. Mai no hi havia hagut cap mena de confirmació oficial sobre aquest llibre, i ara per un atzar del destí el tenia jo a les meves mans.

Fins llavors no havia gosat llegir el material amb deteniment: considerava que no era meu, només el tenia en dipòsit mentre el senyor Danvers fos absent. L'havia fullejat i sabia ja de què es tractava: exposicions breus, sumàries, sense literatura, de fets misteriosos, enigmàtics o senzillament increïbles. Els temes més habituals eren excavacions arqueològiques o tota mena de relíquies del passat, plats voladors, notícies astronòmiques, éssers anòmals, etc. S'hi mencionaven reiteradament disciplines anomenades ufologia, criptozoologia, exobiologia i altres que em semblaven més pròpies dels relats de terror i ciència ficció de les revistes o la ràdio, als quals jo era afeccionat, que no pas del rigor acadèmic atribuït a Miskatonic.

Podien ser certs aquells deliris? Cap a les dotze vaig haver d'interrompre la lectura perquè la meva mare, esverada perquè veia que no apagava el llum de la cambra, em va tocar a la porta. Però vaig reprendre el llibre l'endemà, i cada dia quan trobava un moment: quan ella se n'anava a comprar, o estava enfeïnada a la cuina, o rentant... El *Llibre de tòpics* va esdevenir una obsessió. Vaig llegir i rellegir els casos d'anomalies fisiològiques detectades a Innsmouth; les pistes d'aterratge precolombines; el mapamundi medieval, o més antic, que detallava les costes d'Amèrica i de l'Antàrtida; els sarcòfags de dimensions gegantines desenterrats per Carter al Tibet; l'ésser aquàtic antropomòrfic trobat en un fiord a Noruega; l'enterrament d'un gegant al Caucas; els éssers de fusta nascuts d'unes rares llavors en una remota província xinesa; el crani aparentment humà, amb un sol ull, part de la col·lecció privada de R. U. Pickman; les ruïnes en estrats prehumans al desert australià, i a Othaheite, als Mars del Sud; les pluges de petits peixos i batracis en diversos llocs arreu del món; les investigacions militars sobre transmissió del pensament i visió a distància; els fongs d'origen extraterrestre cultivats en un laboratori de la NASA; les formes de vida inclassificables, soterrades en el gel al Pol Sud; l'astronau de procedència desconeguda que es va estavellar a Nuevo México i l'autòpsia dels seus tripulants; el vampir invisible de l'espai exterior que va semblar el pànic en un cosmòdrom soviètic; els formidables blocs de Baalbek, al Líban, de mil tones cada un; els plans soviètics per a enviar naus tripulades a l'espai; els mapes i descripcions de la Lluna i els planetes del sistema solar, i d'altres mons que fins i tot ignorem on són, en un llibre del s. XVIII; les piles elèctriques trobades dins d'una piràmide, a Egipte; els senyals d'una explosió atòmica a Sibèria l'any 1908; els éssers artificials del doctor Wiener; etc., etc., etc.

En aquest punt la història fa un tomb. Fins i tot pot parèixer que perdo el fil. Però no és així: en el moment més inesperat es completa la volta i tornem a ser on érem. Al final tot té relació amb tot.

Vaig passar l'estiu sense treballar. La meva mare, i jo també, ens anàvem amoïnant a mesura que disminuïa el nostre saldo al banc. Al principi m'ho havia agafat com unes vacances, però amb els pocs estalvis que teníem tot just ens ho podíem permetre. Afortunadament, al setembre em vaig assabentar per mitjà d'un antic company de la *high school* que una casa d'assegurances buscava aprenents i em vaig decidir a provar-hi sort. Em

van agafar de seguida, perquè vaig superar els tests psicotècnics, i sobretot perquè tenia cotxe. És a dir que la meua mare no se'n sortia de preocupacions: es va alegrar que trobés feina, però que em fessin rodar per les carreteres de l'estat visitant gent desconeguda l'anguniejava. Per edat podia ser ja un home (acabava de fer els vint anys), però encara no m'havia allunyat mai de les seves faldees, i no em veia guanyant-me la vida precisament així.

Jo, tanmateix, vaig trobar el canvi molt i molt saludable. No m'encantava la feina: convèncer persones honrades perquè firmessin uns confusos papers i entreguessin mensualment a Harper Insurances un percentatge dels seus guanys a canvi de promeses. Tot plegat em semblava una enganyifa, però no més que la major part de negocis, i per a mi tenia una part bona. Havent crescut a la ciutat, els boscos frondosos, els camps llaurats i les muntanyes escarpades de l'interior de Massachusetts, increïblement tan prop de casa, constituïen per a mi un altre món, ampli i curull de possibilitats. M'agradava circular-hi pitjant l'accelerador, amb les finestretes del vell Ford abaixades per respirar l'aire fresc i nou de la meua nova vida.

Segurament per pitjar massa fort l'accelerador i no fer cas dels senyals, un dia de començaments d'hivern em vaig despistar i em vaig equivocar de direcció a la cruïlla d'Aylesbury, just després de Dean's Corner. Al cap d'un parell de quilòmetres vaig veure que m'endinsava en una comarca agresta i solitària i vaig comprendre que m'havia perdut. Vaig parar en un recolze a mirar el mapa, però per falta de pràctica vaig ser incapaç de localitzar el meu camí en l'embull de carreteres secundàries i veïnals. L'única solució era tirar endavant i preguntar en arribar al primer poble. Vaig haver de recórrer encara un bon tros, deu o dotze quilòmetres, sempre vorejant un profund barranc amb un fil d'aigua, abans d'entrar en un petit poblet de cases holandeses. No s'hi veia ni una ànima. «La tenda és oberta», em vaig dir, arrupint-me dins de l'abric. «Segur que m'hi orientaran».

L'interior de l'establiment era fosc i fred com una cova. Seguint les prestatgeries i les caixes apilades vaig fer cap al taulell, on m'esperava una dona, en realitat una noia uns pocs anys més gran que jo.

—Bona vesprada —vaig dir, una mica torbat—. Em podeu dir el nom d'aquest poble?

—Dunwich —va contestar.

—I no... —vaig dubtar— em podríeu ajudar amb el mapa? Crec que m’he perdut...

«Almenys podria haver-li comprat qualsevol cosa», vaig pensar quan me n’anava. Al cap i a la fi ella havia estat molt amable.

L’endemà vaig comentar l’incident a l’oficina i se’m va escapar que havia conegut una noia a Dunwich. Em vaig penedir immediatament de no haver silenciats aquest detall. En realitat no tenia res per contar, i no sabia com escapolar-me de l’interrogatori a què em van sotmetre els meus insofribles companys. Volien saber com era ella, i la veritat és que les quatre generalitats que vaig encertar a dir —estatura mitjana, cabells castanys, ni grossa ni prima— no li feien justícia ni de bon tros. El meu torbament els divertia. Van insistir una vegada i una altra, em van preguntar si s’assemblava més a Ava Gardner o a la cambrera grosseta del cafè de baix... i jo no tenia altre remei que empassar-me la vergonya i la ràbia.

El primer dia lliure, el dissabte, li vaig dir a la meva mare, evitant mirar-la als ulls, que tenia feina («Hem de fer hores extremes»). Vaig engegar el cotxe i vaig posar rumb a Dunwich. Vaig haver de parar molta atenció als encreuaments i revisar el mapa cada pocs quilòmetres. «Sembla com si només poguessis arribar-hi per casualitat», vaig pensar. Quan vaig aparcar a l’entrada del poble era ja migdia. Em sentia tremendament insegur. Quasi hauria preferit que la tenda fos tancada, però era oberta, i dins, al fons de la cova, hi era ella: somrient, més bella, gran i temible que mai. En lloc de fugir corrent, li vaig demanar una caixa de galetes, la primera marca que em va venir al cap. Òbviament ella sabia, qualsevol ho hauria sabut, que ningú va a Dunwich un dissabte per una caixa de galetes, de manera que em va convidar a prendre un cafè «a dalt». «Hi ha pocs clients», em va explicar. Va tancar la porta del carrer i vam pujar. Dalt hi havia una cambra amb un sofà i una estufa de llenya. L’ambient era molt més càlid que a la tenda, i suficientment acollidor.

El dissabte següent vaig tornar a Dunwich. Em sentia rar, distint del que era una setmana abans. No em podia traure la sensació d’estar fent quelcom il·lícit, i d’alguna manera era així: marxava de casa d’amagat, per veure’m secretament amb una noia més gran que jo, de la qual no sabia quasi res. D’altra banda, la meva mare no era cap beneita, m’hauria estranyat que no s’ensumés alguna cosa. Però no hi podia fer res, hi havia d’anar. Em

despertava cada dia pensant en Beth... Tal com avançava el comptakilòmetres, em pareixia com si estigués endinsant-me en una mena de zona prohibida. Ara ja no necessitava ni mirar el mapa. Em va costar menys de dues hores arribar-hi. Vaig aparcar, com les altres vegades, a l'entrada del poble, i quasi em quedo paralitzat en veure el senyor Danvers assegut en les runes d'un antic mur.

—Tu... —va murmurar, aixecant-se—, però...

No semblava pas menys sorprès que jo, però va recuperar abans l'aplom. Encara bocabadat, em vaig assabentar que Artemus Danvers vivia a Dunwich. Hi va acudir, buscant recer, quan l'FBI el va deixar finalment en pau. Ja hi havia estat anys enrere i sabia que era un lloc tranquil i oblidat, on el temps s'havia aturat abans d'arribar al segle XX. Confiava que ningú no hi aniria a importunar-lo. Però l'altre dia va sentir a la tenda que preguntaven per un jove amb tern i corbata que rondava pel poble.

—No pensava fugir, ans al contrari. Estava decidit a estalviar esforços als agents. Em deixaria veure pel poble i esperaria que em trobessin. Fa un parell de dies que surto a caminar per la carretera. M'ha provat l'exercici —va esbossar un somriure, per primera vegada—. Ja veus que no m'hauria imaginat mai que fossis tu.

Llavors em va preguntar per mi. Li vaig explicar que treballava en una casa d'assegurances. Li va estranyar que busquéssim clientela en una comarca tan deprimida, però no hi va insistir. Jo preferia ometre el motiu real de les meves visites.

—No ens quedem ací —va dir, mirant al voltant—. Acompanya'm a casa, hi estarem més còmodes.

Em va portar pels afores del poble, vorejant corrals i casulles inhospitalàries, fins a la part de darrere d'una casa de dues plantes.

—Açò va ser un hostal —va dir mentre pujàvem una escala estreta—. Ara és tancat, però l'amo em va llogar una cambra. Un allotjament humil, ja ho veuràs.

Poc més que una cel·la, en realitat: quatre parets, un llit, un rentamans, una petita cuina, una taula i una cadira. Però jo estava pensant en una altra cosa. Damunt de la taula hi havia alguns llibres i fulls amb anotacions. Em recordava del *Llibre de tòpics*, la meva

lectura absorbent dels darrers mesos. «Ara que he trobat el senyor Danvers li'l podré tornar», em vaig dir, «però sobretot podré aclarir si eren certes o no aquelles històries».

—Ah, els apunts —em va contestar Danvers quan vaig fer esment del llibre—... Te'ls pots quedar, si et ve de gust. Ara ja no tenen cap valor. Fins i tot podries enquadrar-los —va afegir amb una ganyota amarga— i guardar el tom a la teva prestatgeria, entre els *Weird Tales* i les *Astounding Stories*, si és que aquelles revistetes es publiquen encara.

Suposo que em va veure la cara de despapat.

—No és que el llibre hagués de contar mentides —va aclarir—, però era un simple anecdotari, es quedava a la superfície de les coses.

Mentre deia això va començar a regirar els papers de damunt de la taula i dins d'una carpeta. Finalment va traure un petit retall i me'l va ensenyar. Era una fotografia: uns metges manipulaven un cos, probablement un cadàver. Esgarrifós.

—És un dels cadàvers de Roswell. Un dels alienígenes que s'hi van estavellar l'any 1948.

Ens vam asseure —jo a la cadira i ell al llit— i em va ensenyar més fotos: Randolph Carter davant d'unes tombes al Tibet, per exemple. I altres documents: cartes personals de professors d'altres universitats, còpies d'informes classificats del Pentàgon, resultats d'anàlisis... Llavors, hi havia almenys una part de veritat en tot aquell quadre al·lucinant.

Mentre jo examinava les «proves», Danvers va preparar cafè. En va servir dues tasses grans i va començar a parlar.

—El nostre plantejament inicial era fer creu i ratlla amb les ciències ortodoxes del passat, abandonar les teories i tornar als fenòmens originaris, a les coses en si mateixes. Quan les teories fallen, quan no permeten explicar certs fenòmens, què fem amb aquests fenòmens? Els traiem dels llibres, els deixem fora dels inventaris i els amaguem als soterranis dels museus, lluny dels ulls curiosos. Els condemnem, com deia Charles Fort. Nosaltres ens proposàvem indultar-los, retornar el dret a l'existència als extraterrestres, als monstres, als fenòmens psíquics, a les civilitzacions extingides... Aplegar de bell nou *totes* les dades i bastir nous conceptes que no deixessin res, o almenys no tant, a fora. Però la Universitat, dissortadament, tenia una altra idea menys desinteressada: cultivar la llegenda del *Necronomicon*, aprofitar la tirada de la literatura popular. Pretenien que con-

fegíssim un simple anecdotari, un almanac amb notícies curioses. Un pastitx digne del Reader's Digest, una mena de «Necronomicon per a tothom» que hauria estat un *best-seller* segur. No dic que no sigui comprensible: feia temps que les arques de Miskatonic acumulaven pols i teranyines. Realment ens feia falta una bona injecció de diners.

El *Necronomicon*. Jo també n'havia sentit parlar, d'aquell llibre maleït. El tresor més preat de la Biblioteca de Miskatonic. El guardaven, tancat amb pany i clau, en una sala especial. El va escriure un àrab en l'Edat Mitjana i en quedaven molt pocs exemplars. Deien que els que havien gosat llegir-lo havien embogit. No em vaig poder reprimir...

—Vostè... l'ha llegit?

Em va semblar veure-li un gest de menyspreu, però va durar només un segon. Després em va explicar amablement i pacientment que l'autèntic *Necronomicon* no tenia res a veure amb els rumors difosos per les revistes de *pulp* dels anys trenta.

—No té res d'extraordinari: cap relació amb la bruixeria, la màgia o l'ocultisme, tan sols amb la saviesa sense qualificatius. El seu lloc és en la tradició de les *Upanishad*, l'Eclesiastès, el *Tractatus* de Spinoza o el de Wittgenstein, no en la de Madame Blavatsky i la seva corrua d'exaltats i mistificadors. Això Lovecraft ho sabia perfectament, però a ell li agradava jugar, entretenir-se barrejant els fets i la ficció. Al cap i a fi, també era infidel a Einstein o a Frazer quan el guió ho exigia. Mai no s'hauria imaginat que algú arribés a prendre's seriosament les seves contalles, ni molt menys que una legió de sòmines organitzaria una mena de culte al seu voltant.

Danvers va fer una pausa. No em mirava. Semblava profundament abstret, perdut en un món interior. No em semblava ja l'home que jo vaig conèixer: ara el trobava més vell, més cansat, més amarg.

—Aquell llibre només conté la veritat lletja i nua: que el món és ple de dolor, que no hi ha res a la vida perquè valgui la pena viure. Que cada un de nosaltres sense excepció està fet de petites o grans mesquineses. Sí, el vaig llegir. No és tan rar, de fet l'han llegit més persones de les que se sol creure. La majoria queden decebuts i després ja no tornen a parlar-ne. Lichtenberg deia que un llibre és com un espill: si un mico s'hi aboca no hi pot veure el reflex d'un àngel. Ningú no pot traure d'un llibre més del que porta dins de si mateix. Els qui cerquen de llegir-lo perquè cobegen els secrets i el poder no n'entendran res ni els servirà de res. A mi em va convidar a llegir-lo el meu tutor quan preparava la

tesi. El va sorprendre que reaccionés «poc emotivament». Què esperava, que em passés la nit udolant? Que m'hi presentés amb els ulls rojos i tremolant de por? Estic segur que ell no va entendre res. Només intentava impressionar-me amb un fetitxe.

»Al seu torn, els que sí que l'entenen en el fons no necessitaven llegir-lo. Aquells qui han copsat de debò la pregunta ja tenen la resposta. Oppenheimer, per exemple. Va venir a Miskatonic l'any 1943, durant la guerra, quan treballava a Los Álamos. Volia llegir el *Necronomicon*, i sabia el que buscava. Vam estar parlant hores i hores. Era una persona plenament conscient, coneixedora dels baixos fons del jo, de la humanitat i del món. Després, a mi m'han depurat per ateu i a ell per comunista i homosexual. Maleïts cretins, ni en el pitjor dels seus malsons arribarien a sospitar el que intentava fer. La humanitat és una cosa ridícula, i el govern d'aquesta gran nació —va dir en to de burla—, la més poderosa del planeta, és el sùmmum de la ridiclesa.»

Em va preguntar si sabia de qui m'estava parlant. Clar que ho sabia: Julius Robert Oppenheimer, el pare de la bomba atòmica. Tothom coneixia la seva història. Durant la guerra va treballar en secret en una base al desert de Nuevo México per aconseguir l'arma més destructiva mai imaginada, la bomba que va arrasar dues ciutats al Japó i va posar fi a la Segona Guerra Mundial. Després va ser portada de Time, l'home més cèlebre d'Amèrica, assessor del president... fins que, feia poc, el van investigar i jutjar per espionatge i el van apartar de tots els càrrecs. Deien que havia estat afiliat al Partit Comunista i que passava informació als russos.

Danvers va servir més cafè als dos abans de continuar.

—L'any 1945, quan tenien l'enginy gairebé a punt, va sorgir un problema. Un dels ajudants d'Oppenheimer, un tal Edward Teller, li va exposar uns càlculs perquè els tingués en compte. L'assumpte semblava greu, molt greu. Existia la possibilitat que en explotar la bomba una reacció en cadena causés la ignició de tota l'atmosfera terrestre. És a dir, la destrucció de la Terra. Oppenheimer va rebutjar els arguments de Teller i el va desqualificar. Però, si conec Oppenheimer una mica, només una mica, Teller havia fet blanc. Això era exactament el que esperava i pretenia Oppenheimer: destruir el món. Potser no ho buscava des del principi, sinó que s'ho va trobar pel camí. Li van encarregar que fabricqués un arma definitiva i es va escaure que era absolutament definitiva, el punt final de la història humana, no sols de la guerra. I no podia ser casualitat: en un món sagnant, ple de ferides, que s'estava devorant dolorosament a si mateix, la purificació pel foc sem-

blava una conclusió lògica. Ni tan sols era un pla seu, simplement s'esqueia així. El 16 de juliol van fer el primer assaig al desert, i Oppenheimer esperava que fos l'últim, l'acte final del drama humà. Esdevindria Xiva, el déu destructor de mons. I llavors va venir el desengany. En lloc d'anihilar per sempre el món amb un espetec i una fagonada, només anava a contribuir a la lluita amb la invenció d'una arma nova i terrible, ajudaria a estendre el mal encara més i a prolongar l'agonia.

Danvers va callar. Millor, jo ja en tenia prou. M'havia fet posar nerviós amb les seves històries de bombes, fantasmes i angúnies. Li vaig dir que me n'anava, que tenia feina.

—Adéu, Charlie —es va acomiadar—. Tot això que t'he dit, pots contar-ho a qui vulguis. Però et recomano que no ho facis, et prendrien per boig.

Quan vaig eixir al carrer, l'ambient era estranyament fosc. Semblava quasi de nit. Era possible que m'haguessin passat tantes hores allí dins, tancat amb un boig? Vaig mirar l'hora. No, en realitat era migdia, però s'estava congriant una tempesta: una densa capa de núvols negres i amenaçadors s'arremolinava damunt de Dunwich. El vent feia pensar que no tardaria a descarregar una bona tronada. Val més que m'afanyi, vaig pensar. Vaig caminar per un laberint de carrerons fins a la plaça i m'hi vaig trobar que la tenda era tancada. És clar, era hora de dinar, i a més a més hi havia la tempesta. Què podia fer? No sabia si Beth tornaria a obrir, ni tan sols sabia on vivia. Dalt de la tenda? No ho creia. Vaig tocar a la porta, la vaig cridar tímidament... Uns ocellots negres (enganyapastors, m'han dit que es diuen) volaven sobre la plaça soltant uns xiscles esfereïdors. Quan va començar a ploure vaig córrer cap al cotxe. El camí de tornada va ser angoixós. Durant molts quilòmetres tot just es veia la carretera sota la pluja. Després vaig punxar una roda. En arribar a casa tot xop, el meu trist aspecte va reforçar els temors de la mare, com vaig comprovar al cap d'uns dies.

El dissabte següent no vaig poder tornar a Dunwich: la mare volia que la portés a Boston, al metge. Deia que li agafaven esvaniments, que de sobte es desmaiava i tenia por que li anés a fallar el cor. En realitat no havia perdut mai el coneixement: només li pareixia que es marejava i s'esglaiava desmesuradament. El doctor Foswell li va dir que era cosa de nervis i li va receptar uns tranquil·litzants per prendre de nit i dormir més bé.

I jo, què podia fer? L'endemà era diumenge. Amb la botiga tancada no em calia anar-hi. Vaig donar moltes voltes a la nostra relació, i cada vegada ho veia més complicat. Com li ho podia explicar a la mare? «Mamà, tinc una amant, és una desconeguda, una noia més gran que jo, en un poble que difícilment es pot trobar als mapes...» No, així no. Però era veritat. Potser m'havia precipitat, no en sabia res, d'ella, i jo era molt jove, encara en coneixeria d'altres...

Vaig passar així el cap de setmana, i després dilluns i dimarts. Quelcom em rosegava per dins. Quasi no dormia, i si dormia m'assaltaven els deliris de Danvers: extraterrestres, éssers sense nom, laboratoris secrets, bombes atòmiques... un univers hostil. Res d'això no formava part del meu món, abans. Però no era només això, també hi havia Beth. Una vesprada, conduint per una carretera de llarguíssimes rectes al sud de Massachusetts, em vaig imaginar el fong d'una explosió atòmica retallant-se contra l'horitzó, davant meu. No podia més. Em vaig aturar en un bar de carretera, un lloc sòrdid, brut i absolutament buit. Em vaig asseure a la barra i vaig demanar una cervesa. Quan ja me l'acabava, es va acostar silenciosament un home i es va asseure al meu costat. Que estrany, no havia sentit el motor de cap altre cotxe. Me'l vaig mirar. S'assemblava a Oppenheimer, o almenys a la imatge que en tenia jo mitjançant les fotos de les revistes. Era obvi que no em podia deslliurar dels meus fantasmes. Em vaig tornar a enfonsar en el pou de Danvers, en la seva filosofia pessimista i cruel. Portem el mal, l'estupidesa i el dolor, em deia, dins de nosaltres. Som pitjors que qualsevol bomba. Jo sobretot. La meva radiació ho mata tot al meu voltant, totes les possibilitats que crec trobar es marceixen i moren abans de florir. Ben bé podria ser que portés incrustada dins del cor una minúscula bomba atòmica. Me la degueren implantar de petit, en nàixer, com a part d'un d'aquells experiments del govern...

Si no parava acabaria boig. De sobte hi vaig veure clar. A la porra Danvers. A la porra la feina. Me'n vaig a Dunwich. Demà diré que se'm va punxar una roda. Que m'esbronquin, si volen que em despatxin. Total, em paguen quatre duros. I amb la meva mare ja m'aclariré d'una manera o altra, suposo.

I el cas és que hi vaig anar aquella vesprada i moltes més els mesos següents. I malgrat això i haver passat tants anys junts a Arkham i després a Boston, mai no he sabut explicar a qui, a què s'assembla el meu amor de Dunwich, la meva estimada i única Beth.

Charles Sullivan, Boston, 1999

Com va guanyar Danvers una plaça a Miskatonic

Apòcrif

La tesi doctoral de Danvers, *Secret Worship and Witchcraft in Deep New England*, va merèixer elogis i felicitacions de tot el tribunal. Eixint de l'Aula Magna, el seu tutor li va demanar que l'acompanyés al despatx.

—Crec que us ha arribat el moment de llegir alguna cosa més —li va dir alhora que li lliurava un volum de mida mitjana mal enquadrat.

Danvers hi va tornar a comparèixer l'endemà, sense afaitar i amb els ulls irritats.

—Aquest llibre em farà tornar boig. Si una mínima part del que diu és veritat... llavors la meva tesi no és més que un conte de fades.

El seu tutor va esclatar a riure. Va arrencar d'una estirada les cobertes del llibre i les va reemplaçar per unes altres en les quals es llegia un títol fatídic: *Necronomicon*.

—Ara ja ets un dels nostres! —va exclamar, i abandonà el despatx sense parar de riure esgarrifosament—.

Danvers va restar tot sol amb el seu pànic. Es va passar la nit udolant, fins a la matinada. Al rompent de l'alba va acudir a la secretaria del Departament de Religions Comparades per firmar el contracte.

Randolph Carter al Tibet

De tant en tant, a Danvers li agradava esmorzar en una petita cafeteria darrere de la Universitat. Un establiment amanós, discret, el preferit de molts professors de Miskatonic per prendre cafè o fer una mossegada ràpida. Però només de tant en tant: l'ambient social, el contacte amb els col·legues d'altres departaments i amb gent de la premsa, el fatigava i de seguida li treia les ganes de tornar-hi per una temporada.

Aquesta vegada, un dia d'estiu just abans de la Segona Guerra Mundial, no esperava topar-s'hi amb en Randolph Carter, del Departament d'Arqueologia. «Ha tornat, doncs», es va dir. Va telegrafiar des de Calcuta comunicant que les excavacions de la vall del Tsangpo, al Tibet, quedaven interrompudes *sine die*, i després va desaparèixer del mapa. Una conducta inusitada, difícil de justificar, que va provocar cert enrenou al Rectorat.

No calgué preguntar-li res. Li va faltar temps per explicar-se.

—El més petit dels sarcòfags —va arrencar tot atabalat, quasi tartamudejant— feia cinc metres de llarg. I la mida dels ossos no enganya, però les proporcions... no eren necessàriament humanes. Mira aquestes fotos.

Danvers va observar les instantànies. El llarg fèmur i les costelles estesos davant de Carter i el xerpa. Els sarcòfags, encara mig colgats sota terra. Li semblava un descobriment notable, interessant, digne d'aprofundir-hi. Per què va cancel·lar Carter l'escorcoll i va marxar precipitadament? Què el feia posar tan nerviós?

—Tu no ho saps, no ho sap ningú. No vam trobar aquestes tombes excavant. Eren a la superfície, en un bosquet de beços prop del campament. M'hi va portar un d'aquells rústecs pobletans. L'enterrament no podia tenir més de vint o trenta anys! País de dimonis! Que no em busquin per tornar-hi!

De manera que era això. Típic de Carter. «És un histèric», va diagnosticar Danvers mentalment. Què es pensava, que li pagaven el viatge perquè fes turisme? Si s'estima més ignorar segons quina mena de coses, si tant se li'n dona que el vel li tapi els ulls, què coi fa a Miskatonic? Que foti el camp! I no és l'únic, n'hi ha tota una colla d'esperits pusil·lànimmes, funcionarialls, que estarien millor a Yale o a Cornell. O en una institució mental. Ramat de psicòtics! Cert doctor vienès s'ho passaria pipa amb ells. Se n'estava recordant de la darrera adquisició: el nou becari de Geologia, absolutament hipocondríac, sempre amb dolors i bonyets imaginaris ací i allà.

En tornar al despatx Danvers va revisar els seus arxius. Li havien vingut al cap algunes històries que volia contrastar. En molts llocs del món antic, segons la tradició, els primers pobladors van ser gegants, una raça antediluviana vagament emparentada amb la humanitat, que ha rebut diverses i exòtiques denominacions: són els *gigantes* grecoromans, el ieti, mi-go, etc. A vegades són éssers terribles, ferotges, mig humans mig rèptils o coses pitjors. En altres ocasions són pacífics i ingenus homenassos. Va localitzar una mostra excel·lent d'aquest folklore: l'antiquíssim *Tombatossals* conta com els homes els van expulsar de les costes i el pla de la Mediterrània occidental i els gegants van haver de buscar refugi a les muntanyes. Des de llavors el seu nombre hauria anant minvant fins extingir-se. Se suposa que en temps històrics ja no en quedava cap, però ara i adés sorgeixen testimonis d'alguna excepció. El segle XVI els germans Og, Gog i Magog, que superaven tots tres els 2,40 metres d'alçada, guardaven la Torre de Londres. El XVII, per tal de complaure l'Emperadriu d'Àustria, es va convocar un congrés de gegants i nans de l'Imperi Germànic. Martin Van Buren Bates, de Kentucky, feia 2,15 metres i 200 quilos. Va ser capità de l'Exèrcit Sudista a la Guerra de Secessió i el 1871 es va casar amb Miss Anna H. Swann, la «Geganta de Nova Escòcia», de 2,25 metres. Recentment, un diari de Moscou es burlava de la notícia de l'enterrament d'un gegant en un llogaret del Caucas, Inguri amunt. Pel que es veu, el clergue musulmà local s'havia oposat a donar sepultura a les despulles trobades pels pastors. A Pequín, en canvi, havien examinat dos exemplars capturats a la frontera de Leng, però després de practicar-los proves i anàlisis els van retornar al seu hàbitat natural perquè no s'acostumaven a viure en captivitat i s'afeblien perillosament.

Danvers es va asseure davant de la Remington. Abans de començar a teclejar va mirar per la finestra i va agafar aire. La visió de l'edifici de maçoneria de la Facultat de Ciències, l'albereda a la vora del riu, i les muntanyes al lluny, retallades contra el cel blavíssim,

tot plegat el feia sentir fora del món, transportat al rerefons irreal, immòbil, d'un d'aquells quadres renaixentistes de Sodoma o Van Eyck. Llavors, el pas d'un dels globus aerostàtics de les pràctiques de Mecànica va variar l'escena amb un toc futurista. Anem per feina, es va dir. Pacientment —la mecanografia no era el seu punt fort— va enllestir un dossier amb totes les dades: les tradicions antigues, els gegants medievals, els moderns. Va ficar els fulls en un sobre anònim, el va tancar, i en marxar cap a casa el va depositar a la casella de Carter.

Història del Tombatossals

**Tramesa pel professor F. Esteve de l'Institut Francès
Ribalta de Castelló al professor A. B. Danvers de la
Universitat de Miskatonic, Massachusetts**

«*Tombatossals*»: denominació popular del cicle mític de la Plana de Castelló. Els seus elements principals són un elenc de gegants i altres éssers primigenis i un catàleg de procediments de màgia negra. «Tombatossals» és en realitat el nom d'un dels gegants. Uns altres es deien Bufanúvols i Arrancapins: les típiques personalitzacions de forces naturals i sobrenaturals. Fragments inconnexos d'aquest retaule sobreviuen encara avui a la memòria de determinades famílies de la soca de Castelló.

L'origen de les llegendes es perd en l'antigor. La primera menció es troba a l'historiador romà Caelius Rufus (c.55?-116): «*Gigantes autem erant super planitiam in diebus illis...*» [en aquells dies hi havia gegants sobre la Plana]. S'ignora a partir de quin moment es van posar en escrit i qui en va ser l'autor. Cap al Renaixement existeix un text llatí imprès a València amb el títol *Magnum Innominandum*. S'ha atribuït generalment a en Joseph Blay (1460-c.1520?), un mag de Vila-real. El peu d'impremta és de 1489. Aquesta no pot ser l'edició original, perquè Sant Vicent Ferrer (1350-1419) ja blasrava l'obra en un sermó cent anys abans. S'ha de tractar, per tant, d'una transcripció de documents més antics, o potser fins i tot d'una traducció o una versió diferent.

En tot cas, comptem amb altres dues referències coetànies: el *Llibre del Bé i el Mal*, creat a València, i el *Llibre Verd* que encara es conserva a l'Arxiu Municipal de Castelló. D'acord amb aquestes fonts, el text de Blay recolliria el corpus d'una tradició precristiana: el naixement dels gegants a les muntanyes; la seva hegemonia a la Plana, a la Mar i a

les Illes Columbretes; l'enfrontament amb els primers llauradors; l'ús de la màgia negra per part d'aquests i, finalment, l'expulsió i el confinament dels gegants.

Es diu que aquesta lectura resultava particularment intranquil·litzadora pel que afirmava o suggeria sobre el passat de la comarca i els seus habitants, i potser sobre un present ocult, larvat. Després d'estudiar el llibre, uns clergues de l'Església Arxiprestal de Santa Maria van sol·licitar al bisbat una nova destinació i ja no volgueren tornar mai a la Plana. Se sap, en canvi, que mags i bruixots el van apreciar com a font de coneixements. El Papa Alexandre VI (1431-1503), de la família Borja de Xàtiva, se'l va endur a Roma el 1492, on es va difondre en cercles esotèrics. El 1505 va ser inclòs en l'Índex del Sant Ofici. Blay va estar a punt d'anar a la foguera, però va fugir a temps. Hi ha notícies d'ell a Mallorca i més tard a Tunis i a Constantinoble. Es va dir que marxà a Aràbia i morí al desert a mans d'uns dimonis invocats per ell mateix.

La major part dels exemplars del *Magnum Innominandum* van ser localitzats i destruïts en aquells anys, però en van quedar uns quants i la tradició es va comunicar oralment molt de temps a la comarca. El segle XVIII l'il·lustrat Gregori Maians (1699-1781) encara es va sentir obligat a dedicar unes planes a aquest assumpte dins de la seua *Censura de historias fabulosas*. El segle XIX, i sobretot al XX, el procés de racionalització i secularització de la societat moderna va anar arraconant a poc a poc les velles creences. Tot i que n'han romàs alguns vestigis en la imatgeria popular (vg. p. ex. la desfilada del Pregó a les festes de la Magdalena), avui en dia ja no es pot dir que formen part de la consciència col·lectiva.

S'ha documentat el parador d'almenys tres còpies del *Magnum Innominandum*: una es trobaria al Bisbat de Tortosa, una altra a la Catedral de València i l'última a l'Ajuntament de Castelló; però aquesta es va perdre durant la Guerra Civil. En tots els casos l'existència del llibre és negada oficialment i en la pràctica es fa impossible accedir-hi.

Podria existir un quart exemplar: hi ha indicis que el situen en una universitat suïssa o alemanya. Però també podria ser que es tractés del que va desaparèixer a Castelló. Es dona per segur que el va sostroure un erudit local el 1936 per tal de resguardar-lo del perill de les confiscacions o de les meres destrosses. A les acaballes de la guerra podria haver eixit de Castelló en direcció a la frontera, amagat en qualsevol maleta o bagul.

Abans d'això, l'any 1930, En Josep Pascual Tirado (1884-1937) va publicar a Castelló una obreta titulada *Tombatossals. Contalles de la terra*. Els noms i el plantejament d'alguns episodis coincideixen, però la similitud amb les vertaderes llegendes és superficial: es tracta més prompte d'un conte de fades en què els gegants són amics de reis i princeses. És concebible que l'autor -un propietari agrícola benestant- hagués pogut fullejar l'exemplar de l'Ajuntament. Pareix més probable, tanmateix, que sentís certes contalles a gent gran de la seua família i les reinterpretés en una clau més amable. En una edició recent, el prologuista explica la història del llibre com si Pascual Tirado fos l'inventor dels gegants i mai no se n'hagués parlat abans. Aquesta tergiversació s'ha difós àmpliament, potser pel prestigi de l'editorial implicada. Mentre duri l'engany, la veritat sobre el folklore ancestral de la Plana continuarà oculta.

Dismòrfia

Em vaig despertar amb la sensació que tenia alguna cosa al cap: no el lleu doloret i la inflamació superficial de la vespra, poc preocupants, sinó quelcom més substancial, més monstruós, com si diguéssim. Em vaig llevar tot d'una, mig neguitós, i vaig anar al lavabo per mirar-m'ho a l'espill. Comprovar que m'havien crescut a la closca uns lletjos i fastigosos tentacles de polp em va sumir en un greu estat de confusió durant les hores següents.

Em sentia avergonyit i anguniejat. Evidentment, em calia posar-me a les mans d'un bon especialista al més prompte possible, però... com em podia deixar veure amb allò? I com anava a explicar-ho? La meva dona, quan es va cansar de tocar a la porta de la cambra de bany i cridar el meu nom, cada volta més fort i més emprenyada, va aprofitar per fer les maletes i abandonar-me. Ja m'ho deia, que s'estava atipant de les meves rareses. Almenys vaig poder eixir i regirar els seus calaixos. Si no fos calb, o portés barret, ho tindria més fàcil per dissimular el que m'estava passant. Vaig tenir sort: entre les poques pertinences que es va descuidar d'emportar-se vaig trobar una gorra de llana roja, suficientment àmplia i flonja per a encabir-hi aquells repugnants apèndixs sense que es notessin.

Tenia el temps justíssim: faltaven escassament deu minuts perquè comencés la classe de geologia de primer. Em va tocar córrer com un boig pels carrers d'Arkham i pels corredors de Miskatonic, obrint-me pas a espentes i demanant disculpes a tothom. Hi vaig arribar ben atabalat, cosa que els alumnes, com era habitual en ells, es van prendre de broma. Es van passar l'hora rient i armant tabola mentre jo m'esforçava endebades per aclarir les meves idees i esbossar un discurs de mínims sobre la deriva dels continents. Però no comptava amb el rector. Es veu que passava prop i, alarmat pel rebombori, va escrutar l'aula pel finestró de la porta. Em va fer eixir i em va demanar explicacions:

—És que no sap mantenir l'ordre? Es pot saber què fa amb això al cap?

Plantat davant de la seua autoritat, amb la gorra roja de la meua dona i el que amagava dins, no sabia què dir-li ni per on començar. La meua torbació s'agreujava per moments, només era capaç de balbucitar incoherències. Llavors algun d'aquells pillards, inadvertidament, se'm va aproximar per darrere i em va traure la gorra. D'aquesta manera atziaga es va descobrir el pastís i jo em vaig desmaiar.

Mentre era inconscient em van ingressar en el denominat Hospital Clínic de Miskatonic: un racó de l'ala oest, amb un parell de laboratoris i tres o quatre cambres ocupades generalment per casos anòmals o terminals. Aquesta vegada només hi era jo. El metges, al principi, em van negar que tingués res. Això em va acabar d'enfonsar: vaig deduir que si optaven per contar-me una mentida piadosa era perquè no tenia remei. Que es pensaven que era un nen i no m'assabentava de res? Però una cosa que em van dir abans de marxar em va infondre esperances de bell nou:

—No s'hi amoïni, això ho tallarem de soca-rel.

Així que anaven a operar-me. Em vaig quedar més tranquil. Al vespre, quan un infermer em va subministrar drogues per via intravenosa, vaig acceptar el dolç ensopiment amb serenor i bona disposició.

Em vaig despertar al cap d'un temps indeterminat. El cap em feia mal per l'anestèsia. Em vaig llevar i vaig buscar un espill. Ja no tenia els tentacles. Sorprenentment, la cicatriu de la intervenció tot just resultava visible: una gran creu de braços finíssims que em solcava tota la volta del crani. Vaig suposar que aniria esborrant-se encara més —i així ha estat: ara només la distingeixo jo, perquè sé que hi és—, però em vaig dir que encara que no desaparegués completament, pagava la pena de sobra portar aquest senyal.

En aquell moment s'hi van presentar dos policies, i pel contrast de les seves veus i els sorolls que feien vaig comprendre que havia estat estranyament sol tota l'estona, sense metges ni infermers que em paressin compte després d'una intervenció tan complicada. Als agents això tampoc no els semblava pas normal. Després de prendre nota de la meua presència van continuar escorcollant les altres cambres. Al final vaig sentir que deien: «Només hi ha aquest». Llavors van marxar tots menys un, que va tornar amb mi.

—No li cal patir per res —em va dir—. Ara està fora de perill. Necessita atenció mèdica?

—No —vaig contestar—. Ja ho tinc arreglat. Anaven a donar-me l'alta.

—D'acord, doncs el portarem a casa. Vingui amb mi.

En eixir vam passar pel laboratori. Mirant-me de reüll, el meu acompanyant em va dir:

—Agafi les seves coses.

Vaig entendre que es referia als tentacles. Eren damunt d'una taula, dins d'una cubeta. No sabia com fer-ho. Separats del meu cos eren mil vegades encara més repulsius. Mentre ho ficava tot com podia, aguantant-me el fàstic, dins d'una bossa gran de paper, el poli em va acostar la roba, la cartera i les claus.

—Què fot amb això? Au, afanyi's, home.

Estava impacient. Caminava davant de mi, tan ràpid que no podia seguir-lo. Va arribar a la sortida abans que jo i vaig sentir clarament que un dels seus companys, que encara no m'havia vist, li deia:

—Ja l'heu tret, aquell calb subnormal?

Allò em va ferir, però vaig procurar fer-me el desentès i mantenir la dignitat. Hauria preferit que no em pugessin els colors, però hi ha extrems que no depenen d'un. En realitat, superat aquest incident em van continuar tractant amb correcció i fins i tot em van portar a casa en cotxe.

A casa em vaig adonar que els tentacles seguien vius: es movien dins la bossa quasi imperceptiblement, retorçant-se i cargolant-se. Fins i tot em va semblar que n'hi havia més o eren més grossos que abans, com si haguessin crescut.

Estava esgotat. Em vaig adormir al sofà. Suposo que l'efecte de les drogues encara no s'havia dissipat del tot. Quan em vaig despertar era de nit. Se sentia una pudor asfixiant. Eren els tentacles: finalment s'havien mort i s'estaven descomponent. No sabia què fer amb ells. El primer pensament va ser llançar-los al vàter, però em feia por que s'embussés. Se'm va acudir que a aquella hora ningú em veuria si els enterrava al jardí. Semblava una bona solució.

La setmana següent hi vaig veure créixer un roser frondós, exuberant, amb les roses més lluentes i cridaneres de tot el veïnat. Com que m'havia quedat sense feina —els policies

que em van traure de Miskatonic estaven desallotjant la Universitat i clausurant-la per activitats antiamericanes—, m'entretenia podant-lo i cuidant-lo. Em vaig afeccionar a les plantes i a les flors. Casualment vaig llegir un anunci en una floristeria: l'amo necessitava algú que l'ajudés amb l'hivernacle. Jo necessitava els diners, encara que en fossin pocs, i vam arribar a un acord.

Un dia d'aquells, una dona es va aturar davant del jardí.

—Tens unes flors molt boniques —em va dir, mirant-me de fit a fit.

—T'agraden les flors?

La vaig convidar a cafè. Jo no m'atrevia a mirar-la tan directament.

—Era veritat —va dir ella al cap d'una estona.

No la vaig entendre. Vaig aixecar els ulls. Em somreia com molt de temps abans. No l'havia reconeguda.

—Em van dir que havies canviat, i volia comprovar-ho.

Dos àngels de Swedenborg

...se'l van emportar cap a les dunes i ara és com un servidor dels dimonis.

—Emanuel Swedenborg, *Arcana Coelestia*.

Dels dos últims, se'n va encarregar ell personalment: els va matar amb les seves mans. Després van llançar els cadàvers per les finestres, els van apilar i els van cremar en grans fogueres. Ara la casa era d'ells, i els camps i totes les propietats. El país sencer tremolava. Que tremolin, va pensar. Molt prompte no quedaran usurpadors ni traïdors vius. S'haurà fet justícia: la nostra justícia. La tropa va saquejar els rebosts. Van menjar i beure fins rebentar. Es van emborratxar. Hi van haver foc i cançons, i baralles i cridòria, fins a la matinada.

L'endemà es va despertar amb febre i la gola inflada. Se sentia dèbil. Les cames li fallaven. Va deambular pels corredors i les cambres recolzant-se a les parets. No es va topar amb ningú. No se sentia ni una ànima. La casa semblava buida.

La set l'atabalava. Va entrar a la cuina en cerca d'aigua i aliments. Allí l'esperaven dos àngels amb la taula parada. Sense parlar li van oferir una gerra vessant d'aigua fresca i plats amb bolets, espàrrecs i carn crua. Ell va intentar menjar, però no podia engolir. La presència dels dos éssers l'intimidava. La claror i la beatitud que irradiaven els seus rostres l'encegava i el fastiguejava. Va marxar sense acomiadar-se'n, evitant fins i tot mirar-los.

De nou va pujar i baixar escales. No sabia on anar, ni què fer. Es va trobar prop d'una finestra i va mirar a fora. Els camps s'havien cremat durant la nit. Ara eren erms, arrasats: com una vista de l'infern, una desolació triomfant. Havien cavat fosses, i un fum dens que en sortia ho enterbolia tot. Li va arribar la ferum de la carn cremada. Colles d'homes carregaven terra calcinada cap ací i cap allà. On abans hi havia el bosc ara només queda-

va un desert abrasat amb grans formacions de dunes, i més a la dreta una negror indefinida, com una cavitat o un buit.

Un pensament el va colpir. Es va apartar de la finestra d'un bot. De sobte s'imaginava una cosa terrible. Va buscar un espill. La seva pell s'hi veia pàl·lida, violàcia. Un tall profund li solcava el coll d'un costat a l'altre, però no en rajava ni una gota de sang. Ja no: ja era ben mort. L'havien degollat mentre dormia, li havien trinxat la gola i havien deixat que es dessagnés com un porc. Algun dels seus homes l'havia traït, algun malnat.

Va tornar a la cuina repetint en veu baixa: «Resignació, resignació.» Els dos àngels havien marxat. En compte d'ells, l'hi esperaven dos dimonis: obscurs, llardosos, petits i roïns com ell. El van rebre udolant i ensenyant-li les dents brutes i esmolades. Sense atendre els seus planys —ja era tard per a això— el van agafar i se'l van emportar cap a les dunes o cap al buit.

Sarcophilus

Vaig fer mal d'emportar-me'l així. Ara sé que és aquest tipus de maltractaments, i en general la vida en captivitat, el que els fa tornar diabòlics. Podria haver emprat una cistella per a gossos, àmplia i ventilada, amb obertures per a traure el musell. Almenys així no s'hauria sentit tan empaquetat. Però sobretot es tractava d'evitar que la meva mare el veiés. Si ella s'hagués adonat que formava part de l'equipatge, hauria fet tots els possibles per a impedir que el meu petit diable vingués amb mi.

De fet ja no era tan petit. Havia crescut i engreixat fins al punt que amb prou feines vaig poder encabir-lo a la maleta. Primer s'hi va resistir, però el vaig convèncer prometent-li que seria un viatge molt curt i després seria lliure de bell nou. Llavors encara confiava en mi: encara no li havia donat motius per a malpensar. Va mantenir la calma una estona, fins que vam agafar el tren, però quan va notar el vaivé es va posar nerviós i va començar a regirar-se i a grunyar. No va passar desapercebut. Els altres passatgers no paraven de mirar de reüll el meu equipatge i a mi alternativament. Sens dubte es preguntaven què coi amagava allí dins. Ho vaig passar malament, dissimulant i patint en silenci pel pobre Sarcophilus. Temia que algú es decidís a cridar el revisor en qualsevol moment i es frustressin els meus plans. Pensava que no arribaríem mai a Londres.

Va ser un regal de l'oncle Oscar. Me'l va portar l'estiu passat a Tilbury en tornar d'Àustràlia. L'oncle sempre ha tingut debilitat pel regals exòtics i inversemblants: la màscara ritual d'un guerrer zulu, la navalla de Flint, les dents de drac de la Xina i altres meravelles per l'estil van omplir de somnis la meva infantesa. Ens va contar que les entremalïades i picardies de l'animalet el van convertir en la mascota del vaixell. Quan el va comprar en un mercat a l'illa de Tasmània tot just era un cadell. Es veu que en certs paratges remots, en valls i boscos recòndits, aliens a la civilització moderna i a la industrialització, encara es poden trobar diables silvestres en abundància.

—Què és? —vaig preguntar, fascinat, en veure'l bellugar-se per la gespa del jardí.

Mai no l'hauria imaginat així: petit i negríssim, més semblant a un gos o a un osset que a cap altra cosa. Em vaig afanyar a buscar informació sobre la seva espècie a l'Enciclopèdia Britànica. Em vaig assabentar que s'alimenten d'insectes i mamífers menuts, que són forts i hàbils per a trepar i nadar i que prefereixen la nit. Hi vaig llegir també que podien ser lleials i dòcils si hom els tractava honestament. Quan l'oncle va dir que calia posar-li un nom, jo em vaig decidir de seguida per la solemnitat llatina de la seva denominació científica: *Sarcophilus harrisi*. Em semblava perfectament escaient a la seva condició sobrenatural.

Va resultar un company ideal per a l'estiu: jogasser, afectuós, sempre disposat a eixir en cerca d'aventures. A més a més, els nostres horaris encaixaven estupendament. Jo venia de l'internat, amb els estudis, per fi, enllestits, però el meu pare ja m'havia buscat feina en un banc a Londres en acabant de les vacances, de manera que em calia repassar la comptabilitat i altres matèries pràctiques. Mentre jo em tornava a concentrar en els mateixos llibres i apunts, el meu fidel diable es passava les hores dormint, acotxat en un còmode bressol que vaig rescatar de les golfes per a ell. Després, al vespre, el despertava per iniciar noves incursions. Ens endinsàvem al bosc cada dia sota els darrers raigs del sol, oblics i suggestius. Allà, entre els roures, l'heura i els líquens, lluny del món, tenia des de sempre costum d'evocar les meves lectures predilectes o fins i tot inventar històries pròpies. Jugava a ser pirata, soldat, explorador... i ara *Sarcophilus* em seguia onsevulla que anés. Gaudia veient-lo córrer, pujar als arbres, saltar darrere de sargantanes i ocellets donant curs a una inesgotable vitalitat. Capbussar-se a l'estany l'entusiasmava especialment. A vegades jo em banyava amb ell. Dins de mi compartia el seu afany, el seu apassionament. No he tornat a sentir aquella rara impressió de coratge i llibertat.

A l'estany, una vegada vam sorprendre un grup de xics i xiques del poble banyant-se tots nus. El vaig haver d'agarrar. Si arriba a aparèixer entre ells potejant un dimoni negre i llisquent, haurien tingut un ensurt de mort. Em vaig quedar amagat darrere d'unes mates, espiant-los, amb *Sarcophilus* ben subjecte contra el meu pit. Podia sentir el seu cor bategant tan fort com el meu. Sort que no ens van veure.

No sempre regressava a casa amb mi: li sobraven energies per a continuar rondant a fosques. Jo li deixava la finestra oberta perquè hi pogués entrar a qualsevol hora. La nostra va ser una peculiar companyonia, basada en els interessos comuns i el respecte mutu.

Quelcom ben distint de les rivalitats i baixeses del col·legi, que afortunadament quedaven ja enrere. Sens dubte la meua mare hauria preferit una relació més normal. M'hi insistia sovint: que fes amics al poble, gent de la meua edat. Però jo era feliç així, i dubto molt que la seva opció hagués funcionat millor.

Vaig ser feliç així, però va durar poc. Les coses bones no solen durar. El trasllat a Londres va ser al setembre. Anava a viure en un pis de lloguer. Jo sol! No és que em disgustés allunyar-me de la meua família, al contrari: les excessives atencions, les exigències i terminis, estaven rematant la meua paciència, i d'alguna manera el que més desitjava era posar distància per entremig. Però és que no coneixia ningú a la gran ciutat... Per aquesta raó m'havia d'emportar el petit diable amb mi: per no trobar-me tan desemparat, tan oblidat. Reconec, ara, que va ser una insensatesa, que m'hi hauria d'haver repensat abans de condemnar-lo a presó. Un apartament de dues habitacions més cuina i bany al sinistre carrer Morgue, menys de vint-i-cinc metres quadrats en total, no és en tot cas l'hàbitat més recomanable per a un fogs marsupial.

Ens hi vam trobar, doncs, un pis fosc i humit, un antre a penes decent. La meua habitació era l'única que donava al carrer. A l'altra, amb un matalàs, una manta i un cossi per al menjar, li vaig preparar a Sarcophilus una llar tan confortable com era possible. El meu dissortat company s'hi passava el dia reclòs mentre jo era al banc, dormint i rosegant de mala gana el pinso compost que li comprava a l'adrogueria de baix. Quan tornava de la feina era ja de nit i no em quedaven ni temps ni forces per ocupar-me d'ell com hauria calgut. El treia uns minuts perquè fes les necessitats en algun solar o racó fosc i me l'emportava a casa a ròssec de seguida. Molt aviat vaig haver de posar-li una corretja per a impedir que s'escapés. El veia marcir-se i envilanir-se per culpa meua i no vaig fer res per ell, aquesta és la veritat única i crua. Més d'una vegada, en arribar a casa, el vaig enxampar encimbellat damunt de la meua taula, aguantant els transeünts des de l'única finestra. Sovint grunyia i maleïa tot enrabiad. No gosaré posar en escrit les blasfèmies que li vaig sentir remugar en una d'aquelles ocasions patètiques.

La situació va empitjorar abans que no sabés remeiar-la. Em vaig assabentar de les seves eixides pel periòdic. The Times titulava així una nota breu en una pàgina interior: «Actes criminals al carrer Morgue». Pel que semblava, un misteriós individu d'aspecte i maneres brutals havia assaltat unes quantes dones joves en les darreres setmanes, sempre a hora foscant. Afortunadament sense conseqüències greus: només esgarranys i l'inevita-

ble xoc. Es parlava d'un maníac, un simi escapat del zoo o «alguna cosa més estranya». Òbviament es tractava de Sarcophilus. Sens dubte es despenjava per la finestra mentre jo dormia i en feia de les seves al carreró.

Em vaig enfurismar amb ell. Aquella nit el vaig renyar i el vaig confinar amb clau a la seva cambra. Però va ser endebades: al matí vaig descobrir que havia trencat el pany i s'havia fugat. No sols això, quan m'arreglava per eixir em vaig adonar què m'havia pres part de la roba i els diners.

La seva marxa em feia sentir culpable, però també va suposar per a mi un alliberament: em va traure un pes de sobre. Al mateix temps, al banc, la tensió que sentia va disminuir a mesura que anava aprenent i les tasques esdevenien rutinàries. Això, i l'absència d'altres obligacions, em va permetre relacionar-me amb els companys. Per primera vegada d'ençà que era a Londres em van passar coses francament positives. Vaig fer un amic, Cavender, més gran que jo. Era tot un tipus, un *connoisseur*. Un home de món, com se sol dir. Em va presentar dues xicotes, Mary Jane i Sophie. Em va advertir que ell es gitava amb Jane, de manera que jo vaig flirtejar amb l'altra. Freqüentàvem certs pubs totes les vesprades i a vegades continuàvem la gresca fins la matinada al pis de Cavender, bevent whisky o brandi i escoltant discos. Passava molta son, les meves ulleres en donaven testimoni, però això era un preu mínim a pagar per la intensitat i l'aprofundiment de les meves experiències.

Sarcophilus va dir prou a la treva i a la meva incipient felicitat presentant-se una nit en un d'aquells pubs. Tot d'una hi era entre nosaltres. Vestia com un *gentleman*, amb una de les meves camises blanques i pantalons i jaqueta de sastre, però el to fosc de la seva pell i els diabòlics ulls no podien enganyar-me: era ell, sens dubte era ell. Em vaig quedar paralitzat, no sabia com reaccionar. Sense deixar de mirar-me i somrient malèvolament es va col·locar darrere de les xiques i els va engrapar el cul a les dues alhora. Per poc no s'organitza una baralla. Cavender el va agarrar de les solapes amb intenció de pegar-li. Sort que es va esmunyir i va eixir com un llamp. El vaig seguir fins al carrer. A fora ens vam quedar sols. Em portava uns quants metres d'avantatge, però es va aturar i em va plantar cara, mirant-me de nou als ulls.

—No et cal patir, em perdràs de vista molt prompte —em va dir—. Tinc bitllet per a Sydney. M'embarco d'ací a un mes, però potser abans ens tornarem a veure per última vegada.

Després, davant de Cavender i les xiques vaig pretendre que no el coneixia. Els vaig dir que havia intentat agafar-lo per esbrancar-lo com es mereixia, «però el molt cabró corria massa» (sic).

Vaig passar dues setmanes angunioses, després una altra. Vaig pregar que no complís l'amenaça. Una nit havíem quedat al meu pis per fer unes partides de pòquer: Cavender, dos coneguts seus i jo. Eren dos estrangers, un àrab i l'altre francès, o potser espanyol. Cavender planejava plomar-los amb la meva ajuda. Vaig preparar la taula al recambró interior, el que en altres temps va ser la cel·la de Sarcophilus. Vam baixar la llàntia i vam apagar els altres llums. L'atmosfera es va fer densa amb el fum de les cigarretes i l'aroma del whiskey. Vam començar guanyant, però després el joc se'ns va complicar. Jo no estava tan concentrat com requeria l'ocasió, i d'altra banda els nostres contrincants no eren tampoc els principiants que ens pensàvem. Em tremolava el pols. Una suor freda em xopava tot el cos, i el cap se m'omplia de pensaments ominosos. Abans que no el veiessin els altres, vaig sentir la seva presència darrere de mi: la respiració, i l'odi. Sabia de cert que era ell. El meu vell i benvolgut Sarcophilus m'odiava i havia tornat per venjar-se.

M. A. C. va ser denunciat per agressions per James Cavender. Les altres dues víctimes, Charles B. i Iussuf A. es van fer fonedissos abans de signar els papers. Segons la declaració de Cavender, el susdit M. A. C. els va preparar una trampa a casa seva i els va atacar. Creia que amb la col·laboració d'algú més, ja que van rebre colps per totes bandes i no li semblava possible que hagués pogut fer-ho ell sol, però no ho podia assegurar per la falta d'il·luminació i la confusió del moment. El jutge, basant-se en un informe forense sol·licitat per la defensa, el va considerar temporalment pertorbat i va ordenar que l'ingressessin en una institució mental. Durant la seva convalescència Mary Jane W. li va escriure. Li contava que havia trencat amb Cavender, tot i que en realitat hi havia poc a trencar, ja que era un individu egocèntric i un pocavergonya. Van mantenir correspondència i quan ell va eixir de l'hospital van començar a veure's regularment.

La caixa buida

Suposem que cadascú tingué una caixa i dins hi hagués una cosa que anomenem «escarabat». Ningú no pot mirar dins de la caixa d'un altre; i cadascú diu que sap què és un escarabat només perquè veu el seu escarabat.

—Ludwig Wittgenstein, *Investigacions filosòfiques*.

Havia anat ajornant el moment de sol·licitar el permís. Em resistia a tractar amb el senyor Clein, el meu enllaç, aquesta mena d'afers personals: només d'imaginar les seves preguntes, els comentaris, les felicitacions, ja m'emprenyava.

«N. Clein. Assegurances», indica el rètol. Una bona tapadora és essencial en aquest negoci. Cada un de nosaltres actua absolutament sol sota l'aparença d'un mer empleat, oficinista, representant o el que sigui. No ens podem permetre la mínima badada i jo mateix prefereixo no saber res més que allò estrictament necessari. D'acord amb les regles, procuro evitar que la mà esquerra sàpiga el que fa la dreta. La secretària em va fer passar. Clein m'esperava.

—Segui, Ethan —em va dir—. Jo també volia xarrar amb vostè. A veure què em contesta... No li agradaria visitar París?

Em va assaltar una por irracional: que el bon jan em llegia el pensament, que jugava amb les meves cabòries. Però no, és clar, era una casualitat. Això és privilegi d'uns pocs mestres més ancians, més versats. Clein es limitava a transmetre'm un encàrrec. Francis Skinner, el dissident, el traïdor a qui tant havíem buscat, s'amagava a París. Els nostres contactes el tenien localitzat, acorralat, i a mi em tocava la part més difícil: negociar, persuadir-lo, fer-lo tornar a la cleda.

—Ja li hem concertat una entrevista amb ell. Entengui'm, Ethan, estava segur que acceptaria. Vagi a veure'l i enraonin. Faci com sempre, no recorri a la violència si no resulta imprescindible.

Vaig acceptar. Això s'esperava de mi, i a més a més jo pensava abans de tot en la boda. Li ho vaig confessar, finalment. Clein es va interessar per Sue. Per la seva família, per les credencials. Les meves explicacions el van satisfer. Em va expressar bons desitjos i fins i tot em va semblar que se n'alegrava de debò, personalment. O potser la coincidència li baixava del cel.

—Perfecte, viatjaran a París com dos novençans... No s'hi amoïni, a l'ovella negra només caldrà que li reservi un parell d'hores. No hi han estat mai? París és una ciutat de somnis. Els robarà el cor!

Vaig conèixer Sue casualment. El meu pare no va arribar a saber el perquè de la reconciliació. Quan va caure malalt la meva germana Rachel se'l va endur a casa. Jo solia telefonar per estar al corrent, però no crec que hagués fet cap altre pas si no hagués coincidit amb elles al centre comercial. Estaven comprant roba de llit. Rachel me la va presentar: «És Sue, l'he contractada perquè cuidi el pare.» Aquella nit no vaig poder dormir pensant en ella. Vaig passar dues nits més en blanc mentre m'ho rumiava. Vaig mesurar els símptomes, el desfici que no em deixava descansar. Vaig ordir un pla.

Per això ens vam tornar a trobar cara a cara, després de tants anys. Amb l'excusa de fer-li companyia i alleujar-li la consciència en els darrers moments, veia Sue regularment. Quan el vell va morir vaig tenir por de perdre-la. La vaig assetjar. Al principi em va refusar amb tacte. Un dia va consentir que la invités a sopar. La vaig portar a un restaurant selecte: tovalloles blanques, ensalades, vi caríssim. Ens van complaure certes coincidències en els afectes i en les repulses. Vam parlar dels viatges que ens agradaria fer. Jo vaig esmentar els Grans Llacs, Alaska i Quebec. Ella Mèxic i Nova Orleans. Europa ens va posar d'acord: París, *la cité lumière*. Vam taral·lejar cançons franceses. Jo vaig abusar del vi i del xampany, i suposo que ella també se'n degué eixir del compte. L'endemà em va despertar el mal de cap. Em sentia temorós i culpable pel que podia haver passat, per si m'havia excedit amb Sue o havia dit alguna cosa impròpia. No recordava pràcticament res. Ella encara dormisquejava al meu costat.

Després d'això vam començar a veure'ns amb freqüència. Ens trucàvem, anàvem al cine, fèiem llargues passejades. Ens quèiem bé, ho passàvem bé junts. Un parell de mesos més tard teníem ja una vida en comú. Era natural que penséssim a casar-nos.

Sue es proposava visitar *tots* els museus i monuments de París. *Le Louvre*, *Notre Dame*, *le Sacre Coeur*. Una exposició al Petit Palais reproduïa la vida elemental dels víkings: les cases, els estris, les armes, les naus. S'hi exhibia un *langskip* sencer, perfectament reconstruït. Ens va cridar sobretot l'atenció una figura del Buddha, que degué arribar a les mans dels pirates nòrdics pels atzars del comerç i les incursions. Altres moments per recordar: les escultures i els relleus mesopotàmics del Louvre; una mòmia egípcia; el tòtem polinesi plantat a l'entrada del Museu de la Marina.

Més que els museus, a mi em fascinava la *mondanité* de París: la diversitat de la gent, la bullícia de les avingudes, *le café*, *le cinéma*. Em feia l'efecte que em trobava al centre del món. A vegades, quan ens assèiem en un parc o en una terrassa, m'entretenia comptant i calculant la proporció de blancs, de negres, d'orientals...

A la Tour Eiffel vam tenir un encontre inesperat. Ja em va semblar veure'l a la cua de l'ascensor, però entre tanta gent podia haver-me confós. Dalt, a l'últim pis, es va resoldre el dubte: era ell, Artaud. Va treballar per a nosaltres fa molt de temps. Millor si passo desapercebut, vaig pensar. Vaig voler amagar-me darrere de Sue, però llavors el vaig perdre de vista. Quan me'n vaig adonar el tenia darrere, fregant-me el muscle. «*Tu es ceci, tu es ceci*», em repetia a cau d'orella, murmurant com un boig. Vaig voltar el cap i el vaig mirar als ulls. No em veia. En realitat no m'havia reconegut. Vaig recordar la seva trista història: la reclusió en un psiquiàtric, els intents de fuga, el deteriorament progressiu, sempre esperant que els amics el rescatessin. «De manera que ja és fora,» em vaig dir, «però és evident que ha perdut molt.»

A l'últim el turista s'esgota. De nit no ens quedaven ja forces. Al vespre menjàvem una *baguette* en qualsevol lloc, comentàvem les coses que havíem vist durant la jornada i ens retiràvem a l'hotel, un establiment modest de la *rive gauche*, al barri de Montparnasse.

La nit convinguda vaig procurar que hi tornéssim més d'hora. La telefonada va ser puntualíssima. No li n'havia contat res, a Sue. Li vaig dir que me n'havia d'anar una estona,

que no tardaria. Se'n va estranyar.

—És alguna cosa relacionada amb la teva feina?

Li vaig dir que sí. Vaig tranquil·litzar-la: «He de veure un col·lega que viu en aquesta ciutat». Em va demanar que algun dia li expliqués amb més detall en què consistia aquesta «xarxa de cooperació» (així li havia disfressat jo la Trama). «M'agradaria saber-ne més.» Vaig fer que sí amb el cap. Em va dir que m'esperaria desperta. Em vaig assegurar que es gitava i me'n vaig acomiadar. Sense fer soroll, vaig buscar a l'armari del vestíbul la valisa secreta. Guardo sempre la clau a la butxaca petita del pantaló. Vaig obrir el cademat, vaig traure la caixa, me la vaig col·locar davall del braç i vaig marxar en silenci.

Vaig demanar un taxi des del bar de l'hotel. Mentre venia vaig demanar un whisky doble, i després un altre. Me'ls vaig empassar amb facilitat; sentia que em farien falta. Quan vaig veure que el cotxe ja hi era, vaig pagar i vaig eixir amb la caixa a sobre. No trobo mai la manera de transportar-la còmodament. Són massa grans. Sovint em pregunto per què les fan d'aquesta mida. És clar que l'insecte hi va fent tombs d'una banda a l'altra. Et diuen que has de parar compte perquè el trontoll no el pertorbi.

Tot i que vaig pronunciar l'adreça amb el millor accent francès de què sóc capaç, el *chauffeur* no em va entendre. Vaig haver de repetir-la marcant les síl·labes. M'hi solc entrebancar, amb els idiomes estrangers. Durant el trajecte, no molt prolongat, em vaig adonar que el tipus em mirava per l'espill retrovisor. Sé que mirava la caixa. Jo no l'amollava. D'alguna manera, tots intueixen la seva presència.

Em va fer baixar en un carreró humit i fosc. El fred se'm ficava als ossos i em feia tremolar. Uns fanals esmorteïts il·luminaven a penes les façanes brutes d'habitatges i magatzems. L'altre París, sinistre i espectral. No es veia ningú. Vaig voler comprovar que era al lloc correcte, però cap placa revelava el nom del carrer. Vaig tirar endavant. No vaig veure Skinner fins que hi vaig topar. Sortia d'un portal. Tenia un aspecte pèssim. Vaig dubtar si era ell o un borratxo.

—Skinner?

—Pugi amb mi —va respondre secament—.

Era una casa fosca i abandonada. Feia olor d'humitat. L'escala, estreta i empinada, ascendia vertiginosament fent voltes i més voltes. Vam pujar molts pisos. Més d'una vegada un graó solt va estar a punt de fer-me caure. Al cap d'un temps infinit vam entrar en un departament que mancava de porta. Vam passar a un recambrió, una mena de cofurna. El meu miserable amfitrió va encendre un llum de gas i va desplegar dues cadires de tisora. Ens vam asseure. En les parets descrostades tenia penjats retrats de grans homes: Paracels, Spinoza, Newton, Darwin i altres que no vaig poder identificar. Ens vam mirar. No soltàvem les caixes. La seva era tot just més petita que la meva. El vaig examinar de cap a peus. El cos prim, el rostre ossut, els ulls enfonsats. Sí, era Skinner. Igual que en les fotos de vint anys enrere, però més vell, més consumit pels afanys. No li podien quedar grans reserves d'energia. Vaig pensar en la seva situació: les condicions de vida que suportava, el futur menys que incert. Vaig sospesar les paraules que havia de dir-li, però se'm va avançar.

—No es pensi que em rendixo —va dir—. Si l'he fet venir és perquè vull que sàpiguen que no em deixo ensarronar tan fàcilment.

Em semblava un home cansat, però decidit a continuar. La seva determinació em deixava sense alternatives. Vaig voler parlar per guanyar temps, però només se m'acudien mots inconnexos. Tenia la boca pastosa. Em vaig impacientar. Vaig mirar de reüll la meva caixa i en vaig alçar la tapa un centímetre. Per l'esclatxa vaig entrellucar el Fantasma de la Veritat: gran, negre, lluent. Aquesta visió em va infondre el coratge que necessitava. Vaig advertir que ell m'imitava: també buscava suport en la seva caixa. Ara o mai. El vaig encanonar amb la vella Mauser d'abans de la guerra.

—Recapaciti, aprofiti aquesta oportunitat.

Per més que ho vulgui no sóc pas un home d'acció. Skinner em va desarmar amb una manotada i va fugir corrent. Maldant perquè no em caigués la pistola se me'n va anar la caixa, amb tan mala sort que l'escarabat es va escapar per davall d'una còmoda. M'hi vaig ajupir de seguida, però ja no l'hi vaig veure. Em vaig apressar a anar a la cambra contigua per si hi havia passat per algun badall de la paret, però tampoc no hi era. No hi era enlloc. Em vaig desesperar, vaig sentir un abandó i una angúnia estrenyent-me el cor. Murmurava, feia coses sense trellat; caminava, m'asseia, em tornava a aixecar. Passaven les hores, vindria l'alba. Vaig haver de tornar a l'hotel amb la caixa buida.

Jo. L'ombra d'un ésser, menys que un cadàver, un simulacre de vida. Sue dormia. Em vaig ficar al llit amb compte de no despertar-la. Ja no vaig poder agafar el son. Pensava, pensava. Es va fer de dia i en notar els moviments de Sue i el canvi de respiració vaig tancar els ulls i em vaig fer l'adormit. Ella es va aixecar.

Quan va sortir del lavabo jo estava assegut al llit. Va venir i em va fer un bes als llavis. Els seus ulls plens d'amor em van incomodar per primera vegada.

El cinquè dia de la seva lluna de mel a París Sue va notar rar i distant el seu marit. Primer no va dir res. Després es va cansar de fingir i va intentar aclarir què passava. Ethan la va sorprendre amb una història delirant: insistia que havia vingut a París «amb una missió» i que no podia regressar «amb la caixa buida». Va voler mostrar-li de quina caixa es tractava, però no va poder trobar-la. El seu estat va empitjorar. Plorava a tota hora i es resistia a eixir de l'hotel. Sue li va retraure l'addicció a l'alcohol. Ell va prometre deixar-ho.

Instruccions de muntatge

Quan va acabar l'entrevista, no havia arribat a entendre a quina mena de feina optava, ni si tenia alguna possibilitat d'aconseguir-la. Em feia l'efecte, en canvi, que Clein ho havia esbrinat tot sobre mi. Ara crec que ell m'havia proporcionat ja totes les dades, però em faltava l'esquema i per això era incapaç de posar cada peça al seu lloc.

—No s'hi amoïni —em va dir—, ens posarem en comunicació amb vostè.

Al cap d'uns dies vaig rebre la seva carta. Un full mecanoscrit, l'encapçalament del qual deia: «Instruccions de muntatge de la caixa». Mentre llegia la llista i se'm feia la llum vaig veure l'insecte eixint del sobre. Era petit, fràgil, semblant a un centpeus. No hi havia temps a perdre. Vaig adquirir els materials i vaig muntar la caixa. Hi vaig aposentar l'insecte, el vaig cuidar i alimentar. Vaig observar com creixia i es transformava. Em va omplir de goig que esdevingués tan prompte un esplèndid coleòpter.

Museu d'objectes de Charles Beauvoir

Un pamflet turístic d'allò més corrent em reservava aquesta sorpresa: que a Vilafamés, un poblet de la Plana Alta proper a la carretera de Castelló a Morella, un francès dit Charles Beauvoir regentava un museu dedicat a tota mena d'objectes «imaginariis o impossibles». Cada dia, Monsieur Beauvoir deixava veure als seus visitants únicament un d'aquests objectes, escollit prèviament per ell mateix. No era, ja s'entén, un museu gens ordinari. El text feia referència a la seva concepció, esdevinguda en el transcurs d'una tumultuosa i llegendària vetllada en la qual haurien participat Jacques Bergier, Luis Buñuel, M. C. Escher i altres cervells excepcionals, cada un dient la seva. Però la realització de la idea se li va encomanar a Beauvoir i seu és el mèrit d'haver creat un santuari, un lloc de culte i peregrinació per a artistes, escriptors i amants de l'estrany en general, que hi acudeixen de tant en tant, d'un en un o en grups reduïts, provinents d'arreu del món.

I com podia ser que jo, tenint-lo relativament prop, ignorés fins llavors l'existència del Museu? A vegades he de reconèixer que sóc una mica despistat. Potser sí que en sabia alguna cosa: ara creia recordar que Joan Perucho en parlava en un passatge de les seves memòries. Durant un trajecte pel nord del País Valencià, ell i els seus acompanyants feien cap a Vilafamés atrets per l'encís històric i arquitectònic de la població, i per alguna altra cosa. Emprenent la pujada pels carrers costeruts haurien sentit un neguit, una ànsia indefinida que els prevenia de la proximitat de l'intangible, el meravellós, el desconegut... Però també es podia tractar per la meva part d'un d'aquests *déjà vu*, una il·lusòria associació a posteriori. En efecte, vaig revisar impacient *Els jardins de la malenconia* i després uns quants dels seus reculls d'articles de premsa, sense trobar res remotament semblant...

Aquestes recerques meves s'esqueien un vespre d'estiu. L'endemà era dissabte i res no m'impedia agafar el cotxe i comprovar la veritat per mi mateix. Aquella nit, com era previsible, quasi no vaig poder aclucar l'ull: intentava dormir, però cada pocs minuts em sorprenia pensant una altra vegada en les meravelles que m'esperaven i fantasiejant desordenadament, sense mesura. Em vaig llevar de matinada, em vaig endreçar i vaig preparar cafè. Hauria volgut aprofitar l'avinentsa per marxar d'hora, però em va fallar el motor. Els aparells mecànics sempre ens traeixen quan més els necessitem. Trobar un taller obert, un dissabte tant de matí, em va costar una bona estona. Després, com que els problemes no vénen mai sols, em vaig equivocar a l'eixida de l'autopista i vaig fer i desfer un munt de quilòmetres per carreteres secundàries mal senyalitzades. Quan vaig arribar, per fi, a les envistes de Vilafamés, ja era de vesprada.

El Museu es troba al carrer Diputació número 22, a la part alta, medieval, del poble. Ocupa unes poques cambres d'un casalici gòtic del segle XIV o XV, un antic palau avui en perill d'enrunar-se. Charles Beauvoir és un home correcte, eixut, d'edat indeterminada: entre cinquanta i seixanta anys, diria jo. Una persona que pot inspirar respecte, fins i tot admiració pel seu geni, però difícilment simpatia. Algú amb qui no sabríeu de què parlar si el traguessin del seu lloc i us el trobéssiu, suposem, en una cafeteria.

En acabant d'intercanviar salutacions, Beauvoir em va fer passar, davant d'ell, a una cambra interior escassament moblada. Ens vam asseure cada un a un costat d'una taula de fusta d'olivera. No em va preguntar res, ni calia. Va traure quelcom d'una caixa de cartó i ho va desar damunt de la taula.

—Considereu-vos afortunat —em va dir—. Avui teniu l'ocasió de sospesar i fullejar el rar llibre que André Breton va adquirir en un somni en un mercat a Saint-Malo.

Me'l va atansar. Efectivament es tractava d'un llibre extraordinari. L'enquadrernació era de llana. El llom l'adornava un nan de fusta, amb barba blanca fins als peus, també de llana, pentinada a l'estil assiri. Malgrat el nan, el llibre s'obria còmodament. El paper era finíssim, esgrogueït pel pas del temps. Els textos estaven escrits en algun idioma incomprendible per a mi, potser txec o hongarès. Em semblaven heterogenis, inconnexos, com si fossin retalls de diferents orígens ajuntats a l'atzar. Em vaig aturar en uns gravats, tendres i misteriosos, de Gustave Doré. Era evident que il·lustraven cert conte trist d'una rateta amb què solia adormir-me la meva mare quan era petit. No l'havia vist mai imprès! Llavors el nan va començar a cantar quasi inaudiblement i la subtil tonadeta, com un

non-non, i el tacte suau de la seva barba em van acabar de transportar a un altre pla, al vague territori del somieig i els records esvaïts, mig esborrats. Se m'ennuolaven els ulls quan la veu de Beauvoir em va despertar i em va fer tornar a la realitat.

—Aquesta és —em deia—, com totes les altres de la meva col·lecció, una peça única i molt valuosa. Em consta a bastament l'interès del Govern de França per recuperar-la. El ministre de Cultura em va escriure un sens fi de cartes. M'oferia una suma escandalosa... 100.000 francs, em penso, però no s'ho agafí al peu de la lletra: l'economia no és el meu fort. El que sí que recordo perfectament és la visita del cònsol l'any passat. Venia amb el guardaespalles, un marsellès fornit. Em portaven un xec firmat pel President de la República en persona, però quan van veure que no acceptava van passar a les amenaces. A la nit van provar de forçar la porta, i després una finestra. No hi van reeixir, però aquests no es rendeixen i sé que poden presentar-se en qualsevol moment.

M. Beauvoir va restar callat, i jo també, manejant el llibre, rumiant-me si ho deia o no. No podia pensar en res més: quants i quins altres objectes fascinants atresorava aquest home? Comptat i debatut, quin dret tenia a administrar-los tan gasivament? No haurien de ser, en bona llei, patrimoni de tothom, o almenys dels qui no manquem de sensibilitat per a apreciar-los?

—I no seria possible —em vaig decidir finalment a plantejar-li-ho— veure alguna altra coseta avui...?

Visiblement molest, ofès, Beauvoir va mirar el seu rellotge de butxaca, es va alçar i em va contestar secament:

—Ara és hora de tancar. Vingui un altre dia.

La teranyina

Que ja m'he guarit és evident. No perquè ho diguin els metges: em podrien mentir, segurament amb la millor intenció, o equivocar-se. Però ja no sento més dins del cap aquella massa aliena, sòlida i creixent, i això sí que és un senyal inequívoc. Queden, és clar, les seqüeles externes del tractament, aquesta cara que foto de malalt o de penjat, i m'han advertit que les drogues que em subministraven encara em poden fer passar alguna mala estona. Si només ha de ser això, ja dono gràcies.

En tornar a casa tampoc no m'he trobat un llit de roses. El pols i la brutícia acumulada, el menjar en mal estat i els quatre escarabats rondant per la cuina a la seva, això rai. Pitjor era la bústia, plena a vessar de factures i de cartes del banc. Anit no em veia amb cor de revisar-les una per una i vaig estar a punt de llençar-les a la paperera i oblidar-me'n fins el mes que ve. Però les vaig deixar a la taula i aquest matí m'he assabentat que em poden embargar el pis per no pagar la hipoteca. Era lògic que m'esverés. M'he endreçat a corre-cuita i he marxat a veure com ho podia arreglar.

Almenys el director no estava ocupat i m'ha pogut rebre personalment al despatx.

—En què puc ajudar-lo?

L'he sentit clarament en entrar-hi, però tenia les persianes mig abaixades i cap llum encès. Quan m'he acostumat a la penombra he vist que no era a la taula i no l'he pogut trobar enlloc fins que m'ha orientat ell mateix:

—Ací dalt, ací dalt.

Era allà dalt, enganxat a la paret prop del sostre. Em fitava estirant el coll, amb uns ulls grans i vidriosos, desorbitats. Se'l veia més gras que de costum, com si estigués inflat. Potser s'havia engreixat feia poc i la roba li quedava una mica tibant.

—Vostè dirà —m’ha invitat a parlar.

—Doncs, m’han enviat una carta... —he balbucit. He estirat el braç per abastar-li el document, però l’ha refusat. M’ha dit que ja n’estava al corrent i ha començat a renyar-me.

—Ens enorgullim de ser comprensius amb els nostres clients, però la paciència del Banc té un límit. Quan signem un contracte esperem que l’altra part n’assumeixi cada clàusula amb tant de rigor i seriositat com nosaltres i que compleixi religiosament les seves obligacions. És just que sigui així.

Tot plegat, la foscor, la reverberació de la seva veu a les parets i l’atmosfera enrarida, aquell baf que se’m ficava pels narius, em produïa una sensació enutjosa i m’afeblia els sentits. He intentat explicar-li que he tingut despeses extra per la malaltia i que el meu sou depèn quasi totalment dels projectes que pugui enllestir cada mes, que ara que em reincorpo serà una altra cosa... però m’ha interromput.

—No em canso mai de dir-los que s’enduguin els deures a casa, que s’estudiïn els quadres a fons i que preguntin si se’ls escapa cap detall, que facin comptes i que no tornin fins que estiguin segurs de poder pagar cada mes. Vostè ja deu tres mesos, senyor..

Em demanava el nom, però la meva atenció estava concentrada en un altre punt i m’ha via quedat mut. M’acabava d’adonar que les formes arrupides del racó eren les seves víctimes: enverinades, embolcallades i espremudes fins la mort, llestes per servir-li d’aliment quan calgués. No volia mirar-los, però no he pogut evitar reconèixer de cua d’ull un veí que feia algun temps que trobava a faltar. Quin final més trist. He abaixat el cap sense amagar una ganyota de disgust. Em feia mal el coll d’estar tota l’estona mirant cap amunt i això em recordava els dolors d’abans.

—Es pot creure, benvolgut senyor comsedigui, que aquesta situació em resulta tan incòmoda a mi com a vostè. No dubto que podrà fer-se càrrec del deute abans d’un mes. En cas contrari ens tornarem a veure, però no li desitjo pas que això s’escaigui. Mentrestant, si em vol disculpar, segur que vostè també té feina.

He marxat trontollant. Estava una mica marejat. En eixir al carrer m’he torcat la mànega amb el mocador per traure’m un tros de teranyina que em penjava i he decidit fer una passejada en cerca d’aire fresc, per mirar d’esbandir la tensió, la por i el fàstic. En arribar a casa m’he tornat a ficar al llit.

Un llit estrany

Quan ens despertem per nosaltres mateixos, sense que res ens hagi interromput el son bruscament, la consciència no acompanya des del primer instant les percepcions. El trànsit és gradual, a poc a poc reingressem al món acostumat de la vigília. L'esclatxa per on es filtrava la llum era a la meva esquerra, però vaig tardar una estona a adonar-me que la porta de la meva cambra era justament a l'altra banda.

Què feia jo en una altra casa, en un llit estrany?

Em vaig incorporar impulsat per l'ensurt i l'angúnia que se m'obrien pas des de l'estómac. Vaig mirar de calmar-me. Necessitava trobar una explicació, recordar el que s'havia esdevingut la nit anterior, on havia anat a parar, com i per què. La meva memòria, sòlida generalment, em responia només fins un cert punt. Després de la feina havia acceptat la invitació d'uns companys per prendre junts una copa. Vam estar en un parell de pubs, formiguers atapeïts, irrespirables per l'abús del tabac. En aquests llocs la gent fuma i beu com si fossin bojós, igual com riuen i parlotegen mirant-se de reüll els uns als altres. És una atmosfera que t'arrossega. Segurament jo també em vaig emborratxar: per això l'amnèsia, i el mareig i el mal de cap que em començava a fer la guitza. Potser vaig perdre el control i em vaig comportar indecorosament. Al final algun dels altres es degué apiar de mi i em va portar a casa seva a dormir la mona.

Convenia que em llevés, encara que només fos per esbrinar on era, demanar disculpes i tocar el dos. Guiant-me per l'esclatxa, vaig eixir a un passadís i vaig arribar de seguida al menjador, una cambra petita i acollidora, humil, sense més adornaments que unes fotos dels avis i un calendari il·lustrat. La taula estava parada. Dos nens petits hi seien, ja disposats per dinar. Un podia tenir set o vuit anys i l'altre sis, com a molt. Em fitaven amb ulls marrons i tristos. No sabia què dir-los. Llavors va venir la noia, amb el davantal i el perol fumejant del caldo. Em mirava amb els mateixos ulls anhelosos dels nens i un ten-

dre somrís. Jo també li vaig somriure. Podia ser la mare, però no em semblava que hi hagués tanta diferència d'edat. També podien ser tots germans. Orfes, vaig pensar, i ella havia hagut de fer el cor fort i posar-se al capdavant.

—Si voleu —em va dir—, ja podeu seure. Abans que no es refredi...

Se'm va acudir que tenia exactament la veu que li pertocava: dolça i amorosívola. Per fi hi vaig caure. Sóc una mica ingenu, o almenys lent, tardo a agafar les coses per més que les tingui davant del nas. N'havia sentit parlar, d'aquesta mena de segrestaments: mullers i fills abandonats, marits i pares que desapareixen, dones que es queden soles i s'han de buscar la vida. Rastregen els bars en cerca d'homes honestos, treballadors, que els puguin assegurar el sosteniment de la família, i els rapten. Una copa de més, unes gotes vessades amb dissimulació... i et despertes no saps on, enmig de la fosca. Mira que m'ho havien dit vegades, gent entesa, gats vells: no et descuidis, no baixis la guàrdia. T'ensarronaran, et portaran al cau, m'advertien. I ja no podràs tornar. Ningú no ha trobat mai el camí de tornada.

Em miraven. No em treien de damunt els seus ulls marrons, temerosos, esperançats, àvids d'amor. Em vaig acostar a una finestra i vaig apartar la cortina per mirar fora. Carriers i edificis mai vistos, persones estranyes anant d'ací d'allà: ni un sol punt de referència que em servís. Vaig agafar aire.

—D'acord, dinem —els vaig dir, i vaig seure amb ells—.

Ara em somreien els tres. L'aroma del menjar es barrejava amb una altra, més subtil, de flors, potser de saüc. Cada casa té la seva olor pròpia i característica. La d'aquesta, vés a saber per quines secretes raons químiques i psíquiques, m'estava resultant familiar. Ja veuríem més tard què fèiem, quina feina buscava en aquesta part de la ciutat. Podíem obrir una bodega, jo sempre deia que això m'hauria agradat més que l'oficina i per fi se'm presentava l'ocasió. I després hi havia el taller de reparacions d'aparells elèctrics, una altra aspiració pràcticament oblidada. Sovint diuen que l'electricitat és el futur. O potser això era abans, ja fa massa temps: el futur passa molt de pressa.

Pandemònim

Les entrades de l'infern que jo conec s'assemblen a pous o a cavernes. La que vam fer servir es troba al celler d'una casa abandonada al carrer Cassola, en ple barri medieval de Castelló. Un pas angost entre dos murs et porta fins a un seguit d'intricades xarxes de túnels i cambres, comunicades per escales empinadíssimes, vertiginoses, algunes rectes i la majoria de caragol. Als nivells superiors les parets solen ser de formigó sense lluir; més avall són d'antiga maçoneria. No és un indret fosc, però la llum és tènue, d'una tonalitat rogenca. Això no es deu pas a cap mena de fogueres, almenys no se'n veuen enlloc, però encara així la temperatura és elevada, gairebé sufocant a mesura que descendeixes, per la proximitat del centre de la Terra.

Miquel va anar a parar a l'infern fa quasi un any: havia venut la seva ànima per un cotxe més car, un bòlid llampant d'aquests que surten als anuncis. Pobre, no es va saber resistir mai al poder de la publicitat, a l'espiral del consumisme i l'ostentació. Després de fracassar altres vies, la seva dona Paula i jo vam decidir d'anar a rescatar-lo pel nostre compte. Així que entràvem, encara prop de la superfície, vam subornar el funcionari de duanes amb tabac, alcohol, un lot de revistes pornogràfiques i un ventilador; luxes només a l'abast dels dimonis més ben situats a l'escalafó. A canvi ens va proporcionar roba apropiada per passar desapercebuts (una mena de granota de mecànic o operari) i una ordre de trasllat a una altra galeria per a Mike.

Els condemnats s'amunteguen en lliteres, dins d'enormes naus. Vam ensenyar l'ordre i els guàrdies van fer eixir Mike: emmanillat, silenciós, inexpressiu, incapaç de reaccionar.

—Haureu de passar per l'oficina de l'intendent, perquè us signi la paperassa —ens van dir.

L'intendent seia en una poltrona, darrere d'una taula en una petita cambra. En la paret hi havia tres retrats. Mentre esperàvem nerviosament la firma vaig llegir els noms dels personatges: Rasputin, Martin Heidegger i un tal Calatrava. Mike es va adonar que em mirava aquest últim. Va ser l'única vegada que va parlar mentre vam ser junts allà baix: «És un arquitecte, el tipus que va dissenyar aquest lloc. L'adoren.»

Malauradament, l'intendent no es va empassar l'enganyifa.

—Però... ací falta el segell del Secretariat —va grunyar, arrufant les celles, tensant les banyes—, i a més a més la pòlissa no és de curs legal!

Suposo que el duaner ens l'havia jugada amb una imitació barata. La situació es compliava. Vaig mirar de reüll Paula i Mike. Ella m'estava fent el senyal convingut. Jo hi vaig assentir discretament. Sort que teníem un pla d'emergència per si el primer fallava. Paula va traure la Smith & Wesson i li va rebentar la testa al dimoni d'un tret a boca de canó. En un tancar i obrir d'ulls, mentre Paula aprofitava per estripar i trepitjar un exemplar d'*Ésser i temps*, li vaig traure les manilles a Mike i vam tocar pirandó.

Vam desfer el camí a tota velocitat pel laberint de túnels de maó, per les vertiginoses escales de caragol, sempre amb una colla de dimonis estalonant-nos, allargant les urpes i els punyals fins a un pam dels nostres peus, udolant i amollant blasfèmies tan espantoses com el soroll de les seves peüngles contra el terra. Darrere d'ells corria el seu capità, l'intendent en persona, amb el crani obert i ensangonat, bracejant i cridant:

—Per les banyes de Melanchton! —exclamava—. Pels sagrats collons de Belzebú! Us faré xixines!

Adesiara, dosificant la municció, Paula els disparava sense girar-se, per damunt del muscle. Jo, que portava el mapa, corria davant guiant-los: «A la dreta!», «a l'esquerra!», «per aquesta escala!». Tal com pujàvem els anàvem guanyant terreny. Hi havia més llum i feia menys calor. Pareix que això els afeblia, o els minava la moral, o ambdues coses. Tot i que estàvem segurs que tornàvem pel mateix camí d'abans, vam eixir a l'exterior sans i estalvis per un pou d'una alqueria del Caminàs, lluny del casc urbà. Òbviament em vaig confondre en alguna cruïlla.

Mike gairebé no parla, encara: se li han quedat l'ànima allà baix. Les tenen guardades en pots de vidre, etiquetades cada una amb la seva classificació, en interminables prestatge-

ries. El metge de la seguretat social diu que no és greu. Amb una bona alimentació, alguna aspirina i un ambient sa i tranquil li tornarà a créixer prompte. Paula i Mike tornaran a ser feliços, i això em fa feliç a mi també. Només me'n recordo d'aquell pandemòni a vegades quan camino per un corredor i vaig a girar una cantonada. Durant una fracció de segon, temo no haver sortit mai d'aquells anguniosos túnels i m'imagino que em torno a topar de cara amb un dimoni amb banyes més que empipat amb mi.

Malacandra

En aquell petit disc hi era tot: Londres, Atenes, Jerusalem, Shakespeare. Tots hi havien viscut i tot s'hi havia esdevingut...

—C. S. Lewis, *Lluny del planeta silenciós*.

Ray ha tret el tema durant l'esmorzar:

—L'altre dia van fer un documental sobre les runes de Mart. El va veure algú?

Els altres enginyers han dit que no, i Ray els n'ha fet un bon resum: com van arribar a Mart les primeres expedicions, com es van descobrir les restes d'una civilització extingida feia un milió d'anys i com no s'han pogut desentranyar els misteris de la seva tecnologia. Es conserven tota mena d'estris i maquinàries, però ningú no sap per a què els feien servir.

—A vegades —explicava Ray— els sembla clar que un determinat objecte havia de ser, per exemple, un generador elèctric, però quan l'estudien fil per randa comencen a trobar-lo massa simple, o innecessàriament complex, i no poden deixar de sospitar que els falten peces del puzzle. En realitat no se sap quasi res sobre aquella gent, com eren, com vivien. És com si una raça del futur, que no hagués conegut l'agricultura i no sabés res sobre nosaltres, descobrís els nostres tractors i intentés fer-se una idea de la seva funció. No, la història antiga de Mart encara s'ha d'escriure.

Mentre tornàvem a la feina li he confessat una cosa en privat:

—Jo sí que vaig veure el documental. Després, a la nit vaig somiar que feia un llarg viatge a bord d'un coet, amb més gent, no sabia cap a on ni per què. Al final, uns éssers més o menys humans, alts i amb cames desproporcionadament llargues, m'ajudaven a baixar. Ens trobàvem en un lloc estrany, desolat, ombriu. Jo tenia fred i fam. Els éssers m'abri-

gaven amb una manta i em portaven a una cambra petita i austera on em servien uns bols amb remolatxa i una sopa gomosa, potser feta amb llegums.

»M'ho vaig empassar tot, amb voracitat. Després els vaig preguntar: “Em podeu dir on sóc?”. Ells repetien: “Malacandra”, i altres paraules en un idioma desconegut per mi.

»Quan van veure que no ens enteníem em van fer aixecar i em van conduir fins a una altra cel·la per corredors estrets i escales empinades. Jo em sentia trist. Em van fer seure davant d'una pantalla negra amb un disc blau, lluent, al bell mig. Vaig tardar a comprendre que era la Terra vista a l'inrevés, amb el pol nord a la base.

»M'angoixava trobar-me a milers, a milions de quilòmetres del meu món... Amb l'ajuda dels éssers vaig aprendre a manejar els controls, unes rodetes amb les quals podia augmentar la imatge, acostar-me a casa. El disc va omplir la pantalla i a poc a poc les taques es van convertir en muntanyes i valls i vaig anar distingint cada accident del terreny. Inconscientment vaig buscar aquest país, i dins d'aquest país el poble en què em vaig criar, fins localitzar un barri i uns blocs de cases concrets, on vivia aquella noia que em vaig estimar abans de marxar d'allí. Em va semblar que arribava a veure-la per una finestra, potser fent-se el llit, però no en podia estar segur perquè l'aparell ja no permetia més augments.

»En tots aquests anys no hi havia tornat a pensar, però des que la veig veure en aquell somni penso sovint en ella, i en tants errors i afers pendents, ara llunyans i impossibles d'endreçar, i em costa desempallegar-me d'aquesta malenconia.

—Vols dir la...?

—Sí.

Un esperit minúscul

El que compta és la grandesa de l'esperit, li va dir algú alguna vegada. Però el cas és que l'esperit de Joan s'empetitia gradualment. Plantat a la vora del llit, arribava ja tot just per despertar-lo amb la típica veueta entre ronca i aflautada i aquell alè pudent d'alcohol. On guardes el *bourbon*?, li repetia massa fort i massa prop, barrejant-se amb els seus somnis i fent-lo tornar boig. Encara el sentirà... Abans que despertés també Teresa el va engrapar i el va tornar a fotre davall del llit. Amb un eloqüent "Xissst!" li va advertir que callés i que no sortís. Quina ressaca i quin mal de cap. I el molt cabró en demanava més. Semblava incansable.

Va notar que ella es bellugava. Massa d'hora per dir-li bon dia i afrontar la mala cara i els retrets que ja devia tenir preparats. És clar que potser amb raó, en part. I què? Com si no tingués dret a divertir-se de tant en tant. No van quedar que eren dues persones lliures, adultes, etc.? Va dissimular fins que ella es va aixecar i llavors va córrer fins l'altra cambra de bany a veure si vomitava o què feia amb aquell maremàgnum. Però ràpid: amb una mica de sort podria tornar a adormir-se i descansar un parell d'hores més sense interrupcions, sempre que aquell maleït dimoni el deixés en pau.

Teresa ja n'estava tipa. S'havia aixecat precisament per no seguir aguantant els renecs i la xiscladissa. La primera vegada que el va veure es va pensar que al·lucinava i quasi se li atura el cor de l'ensurt. Després es va adonar que en aquella carassa viciosa, sorruda i deforme podia reconèixer el Joan dels pitjors moments. La segona vegada ja n'estava previnguda. Joan marxava de viatge, per feina, i el seu Mr. Hyde pigmeu l'esperava dins del taxi. Ni se'n va estranyar, quan testimonis oculars li van confirmar el flirt amb l'exnòvia: quina altra, aquesta! Tant li feia que haguessin planejat la trobada o que fos casualitat.

Heus-lo ací, va pensar Teresa. Dins del bany se sentien els patètics sorolls de Joan. Fora, l'altre arrapava i colpejava insistentment la porta. Mai no s'havia manifestat tan obertament. Es va girar. No havien estat mai tan prop, cara a cara. Que la detestava profundament, rabiosament, això era palès en la seva expressió, en la manera d'arrugar el nas, d'ensenyar les dents i grunyir. Va saltar damunt d'ella i li va clavar una punyada i un mos a la cuixa: més amunt abastava. Miserable ninot. El va empènyer amb el genoll i el va fer caure de cul.

—Qualsevol dia —li va dir, mirant-lo des de dalt— us deixo aquest piset per a vosaltres dos sols i les vostres gresques.

Utopia

L'amo va estrènyer els coberts i va estirar el coll, com sempre que alguna inconveniència el crispava. I això era sovint. Aquesta vegada es tractava de la manca de carn en les menjades. Ens va advertir que no toleraria «més peix pudent i alfals». És un home gran i ens sabia greu contrariar-lo, descobrir-li que el Nou Govern Mundial s'havia proposat eradicar el consum d'animals morts i acabava de clausurar fins l'últim escorxador i l'última carnisseria.

L'endemà, quan es va adonar que les salsitxes no eren de debò, sinó un sucedani a base de farina, es va encendre d'ira i va ordenar que assotéssim el cuiner. En constatar la passivitat de tots, l'escassa disposició a obeir-lo, va empunyar ell mateix la vara, cosa que va servir per liquidar la nostra paciència. Vam reunir l'assemblea i vam acordar unànimement enviar-lo amb els parents més pròxims. El càstig físic i la servitud també havien estat abolits, però això ell no ho hauria pas entès mai.

Ho vam fer a la sort i em va tocar a mi portar-lo a l'estació amb el carro, lligat i emmordassat per evitar que fotés crits i escandalitzés els paisans que ens trobéssim pel camí. Prop de l'escola, uns xiquets es van riure d'ell i ens van tirar una pedrada, però eren petits i no ens van encertar. Més endavant ens va saludar tristament, movent el cap, l'antic alcalde, ara escombrador municipal.

La por d'Almayer

L'any 1876 el jove Joseph Conrad servia com a sobrecàrrec a la marina mercant francesa. Aquests fets, en els quals es va veure involucrat, es van esdevenir al Carib durant un viatge a bord del Saint Antoine.

Conrad va començar a escriure els contes i novel·les pels quals és conegut molt més endavant, el 1889. Tot i que el negre asmàtic Horatius Almayer i el maligne animal que li va donar mort (potser un d'aquests peixos fòssils, com el celacant, divulgats en el nostre segle per la ciència) no apareixen com a tals en la seva prolixa obra, és obvi que van inspirar alguns dels seus títols i pàgines més cèlebres.

Quan Almayer es va oferir voluntari per desfer-se de l'horlà, tothom va pensar que era un boig o alguna cosa pitjor. És a dir, van ratificar una opinió formada prèviament.

Cada vegada que l'espantós crani li eixia de l'aigua, la bèstia els mirava des d'allà baix amb ulls vidriosos i profunds, perversament amenaçadors. L'havien descobert un parell d'hores abans adherit al buc en la mateixa línia de flotació, molt pròxim a la proa. Als tripulants del Saint Antoine se'ls van alterar els nervis de seguida. Sens dubte no era més que un peix o un mol·lusc, però d'una espècie que tenia molt mala fama. Tot i que no n'havien vist mai cap, coneixien les velles històries en què aquell vampir aquàtic es ficava de nit en un vaixell i xuclava la sang als mariners mentre dormien. A terra ferma no haurien prestat orella a aquestes supersticions, però en alta mar es van deixar dominar per temors ancestrals. Ningú no era capaç d'estar tranquil amb allò a l'aguait. Se'ls va ocórrer d'enfilar-lo amb un arpó, però no en portaven cap de prou llarg. Després van demostrar molt poca traça provant de tustar-lo amb un tros de ferro lligat a una maroma. Segurament va ser això el que li va donar la idea a Almayer. Si el subjectaven amb una corda,

ell es despenjaria per la borda i s'encarregaria d'arrencar-lo amb un ganivet i retornar-lo al mar.

En realitat Almayer no formava part de la tripulació. El van trobar en un bot a la deriva. Venia amb dos més, ja cadàvers. El capità va cridar des del vaixell que els llancesin al mar i que pugessin només el supervivent. Era un home negre, jove, d'uns vint anys. El van posar a l'ombra i el van reanimar amb uns glops d'aigua dolça. Quan es va decidir a parlar, després d'uns minuts de silenci i mirades esquívols, va començar pel seu nom: Horatius Almayer. Un nom curiós i una història força improbable. Assegurava que el vapor anglès en què s'havia enrolat com a aprenent havia naufragat feia dies, en acabant d'una llarga nit de tempestes, amb llamps que queien molt prop i ones de vuit o deu metres. Van encallar i la nau es va enfonsar. Es van ofegar quasi tots. Ell i altres es van ficar al bot a l'últim moment. No sabia explicar com era que al final només en quedaven dos. No se'n recordava o no en volia parlar.

Com creure'l, si el vent a penes bufava amb malícia darrerament? A més a més parlava amb un marcat accent espanyol. Es feia inevitable pensar que aquells individus portaven entre mans negocis bruts: potser es dedicaven al contraban, potser transportaven armes per als rebels de Costaguana. Un enfrontament amb l'exèrcit o fins i tot una discussió entre ells els degué complicar l'aventura. Però no van qüestionar la seva versió. El capità tampoc no ho va fer. Li va comunicar que prompte arribarien al port de Sulaco i l'hi deixarien. Almayer es va limitar a assentir i donar-li les gràcies. En endavant va ser sempre igual de reservat. No parlava amb ningú, i d'altra banda ningú volia parlar amb ell. El veien com un criminal o un revolucionari, o encara pitjor, un d'aquells nadius fanàtics i animistes. En tot cas algú que els podia portar problemes. «Millor no haver-lo pujat» va ser un comentari en veu baixa que es va sentir en més d'una ocasió. No és que objectivament poguessin retraure-li gran cosa. De fet es va mostrar sempre submís, disposat a obeir i col·laborar en les tasques de bord, però això no li va servir de res.

Ni tan sols la proesa de l'horlà va ser suficient. És clar que ells no s'hi haurien acostat tant per res del món. Van observar, esbalaïts, com Almayer es despenjava i l'atenyia per darrere. El va desenganxar manejant la fulla amb summa destresa, mentre al mateix temps parava compte per no rebre una mossegada letal. L'animal va caure a l'aigua, va xipollar, es va submergir i va desaparèixer en les profunditats sense deixar rastre. Li ho van haver d'agrair i admetre el seu valor: això no ho podia discutir ningú. Però d'alguna

manera la seva determinació en acostar-se a l'horlà, la seva familiaritat o indiferència envers la maleïda bèstia, els inquietava encara més.

Una nit Conrad es va trobar amb ell a la coberta. Es veu que després d'una jornada particularment dura cap dels dos no podia dormir. Conrad li va oferir una cigarreta. Almayer la va rebutjar. Li va semblar que respirava pesadament, amb dificultat. Es van quedar mirant els estels. Era un nit sense lluna, molt rasa i molt quieta. De sobte Almayer va parlar:

—No temo el mar, però temo la nit. La nit és atroç. Aquesta foscor m'oprimeix el cor i sustenta la meva angoixa i la meva pena. M'ofego. Potser per a mi no es farà de dia mai més.

Era la primera vegada que li sentia dir més de quatre paraules seguides. Conrad es va sentir commogut. A partir d'aquell moment va arribar a simpatitzar amb Almayer. Sens dubte no es comportava com un malvat. Potser carregava amb un passat turbulent, potser amagava alguna cosa que no podia o no volia contar, però això no el feia pas diferent dels altres, no el convertia sense més ni més en un impostor o un indesitjable com pareixia creure tothom.

A Sulaco el capità els va donar permís per baixar a terra. En lloc d'acomiar-se'n immediatament, Almayer va voler acompanyar-los. Van caminar fins a una taverna i van estar bevent cervesa. Una prostituta, conforme a la llei de gravitació, es va aproximar al grup. Va intentar provocar-los: «Només teniu set, llops de mar?» La llengua dels mariners és esmolada i bruta. Es van divertir intercanviant procacitats amb la noia. Quan va comprovar que no estaven disposats a gastar diners amb ella, es va cansar del joc i va marxar empipada. Almayer la va seguir, però ella el va rebutjar. Segurament va pensar que només pretenia prolongar la diversió gratis. Els altres van aprofitar per burlar-se d'ell. L'alcohol els encoratjava a donar curs als prejudicis, a baladrejar tot allò que fins aleshores havien callat per por. No van tenir miraments amb el color de la seva pell ni amb altres qüestions més íntimes. Sabien que anaven a perdre'l de vista i això els embravia.

Després de desfogar-se amb insults i grolleries, van decidir tornar al vaixell. Conrad va preferir quedar-se. Ell no havia pres part en la mofa. Al contrari, se n'havia sentit avergonyit. Va preguntar a Almayer què faria ara, on aniria i si el podia ajudar. Li va respon-

dre només que no li feia falta res, que ja veuria què feia. Van eixir de la taverna els dos junts i van caminar en silenci.

El final va ser molt ràpid. Passant pels molls van sentir un crit: «Un horlà! Un horlà!». Una gentada s'amuntegava al costat d'una barca de pesca. «Una altra vegada», va pensar Conrad. Van córrer fins allí. Els van deixar passar. Enredat en una xarxa, van veure el que el semblava ser el mateix exemplar: el mateix cap monstruós, la mateixa terrible boca, les dents grogues i fatals. Potser havien transportat l'horror davall d'ells tota l'estona, novament instal·lat a la quilla del Saint Antoine. Almayer va posar mà a l'obra com l'altra vegada. Va manipular hàbilment la xarxa. Va desfer un nuc. L'horlà s'agitava desafiador. Un altre nuc i encara un altre. Ara ja podria desempallegar-se'n. Inesperadament, l'animàlia es va girar i abans de saltar a l'aigua tèrbola del port va mossegar Almayer al braç.

El van fer ajaure's. Hi va acudir encara més gent, un cor de rostres bocabadats i aterrits. El jove Conrad li va agafar les mans i el va mirar als ulls. Li imploraven. Com una tenaç mossegada que el feria i l'arrossegava cap al fons d'un mar sense fons, va sentir en els seus ossos la por d'Almayer, que era també la seva pròpia por, la por de tots.

Ailleurs

El mitjà de transport més generalitzat a l'Altre Món és el tramvia: és ecològic, econòmic i raonablement ràpid. Diverses línies solquen els camps i els suaus pujols de les regions habitades. Mentre ens traslladàvem al domicili del nostre venerat H. P. Lovecraft, vam albirar muntanyes al lluny: cims alts i nevats que semblaven enlairar-se fins tocar el cel. Vaig deixar volar la imaginació envers indrets llegendaris. «La barrera d'Inquanok,» vaig xiuxiuejar, «i més enllà l'Erm Fred i Kadath la desconeguda». Nebaud hi va assentir.

Lovecraft viu en una casa d'estil colonial, amb una vasta biblioteca i un jardí frondós i romàntic a la part de darrere. Allí ens esperava, assegut en una butaca a la vora d'un estany cobert de fulles.

—Ahir em vaig divertir impacientant-los —ens va dir de seguida, amb un somrís amable—, però veig que vostès són gent tossuda.

Això significava que ens va sentir. A la sessió de la vespra, el mèdium Nebaud, el meu company de penaltats, no va aconseguir d'establir comunicació amb ell en cap moment. Tots els seus esforços van ser endebades. El vaig obligar a fingir: no podíem defraudar el nostre auditori. Haig d'aclarir que no va posar en boca de Lovecraft res fals o inexacte, res que no es pugui verificar a les biblioteques. Res, per tant, sobre el tema que més ens importava a tots. Quan algú, inevitablement, va esmentar la pretesa pel·lícula de Walt Disney inspirada personalment per Lovecraft, Nebaud va guardar el més absolut silenci.

—Disney *no* va fer la pel·lícula —assegurà Lovecraft endurint l'expressió—. Al contrari. Va comprar els drets a un jove artista visionari, dibuixant de *comic-books*. Es va quedar amb tots els esbossos i esborranys, va simular que s'interessava pel projecte, però el seu únic propòsit era impedir que arribés a realitzar-se. Temia, amb raó, que aquella barreja

de poesia i horror colpís el públic i frustrés la incipient hegemonia dels seus estúpids ni-notets cantaires. Era, i continua essent, un tipus mesquí i detestable.

En aquell precís instant, eixint del no-res, un esplèndid gat egipci es va esmunyir mansament en la seva falda. Lovecraft el va acaronar i va tornar a somriure.

Ens va descobrir mirant de reüll, com si tinguéssim por que Disney ens estigués escoltant. Ens va tranquil·litzar:

—No s'amoïnin. Ell viu prop de les muntanyes, en una mena d'edèn, en companyia d'animals xerraires i jovencells atlètics i beneits.

Li vam demanar per l'argument de la pel·lícula. Vam fer referència al cartell que un cinèfil mallorquí, un tal Capdevila, havia exhibit recentment.

—*King Neptune*? No, que jo sàpiga no tenia títol encara. Tot i que és cert que hi havia un naufragi i un ésser capaç de remoure l'oceà. Un vaixell s'enfonsava en les fredes aigües del Mar del Nord. Part de la tripulació sobrevivia en una bossa d'aire. Passaven hores angoixoses, sense cap esperança. Després la nau feia un tomb i l'aigua els arrossegava. Creïen que anaven a ofegar-se, però un estrany sisme havia fet emergir el fons del mar i ara es trobaven dempeus sobre un sol fangós. El sol d'Atlantis: avingudes ocultes sota les algues, blocs i columnes majors que gratacels, impressionants relleus i escultures, restes d'un art blasfem... Un vaixell de càrrega els rescatava abans que no embogissin. Es relaxaven, celebraven estar sans i estalvis, però l'horror no s'havia acabat. Ells no el veien, però nosaltres, els espectadors, sí: el que havia causat el naufragi i el posterior terratrèmol. Els tentacles, la boca, els ulls profunds i espantosos... *L'horreur n'est jamais fini*. Aquella entitat anòmala viatjava amb ells inadvertidament, enganxada a la quilla. En tornar a casa, en els verinosos carrers d'Innsmouth...

La seva expressió havia canviat una altra vegada. Semblava absent, com si el seu esperit s'hagués allunyat en l'espai i en el temps. Però va regressar prompte.

—Si vostès m'haguessin comunicat la seva intenció de visitar-me, els hauria recomanat una mica de paciència. Ara mateix la Filmoteca de l'Altre Món està completant la pel·lícula a partir dels dissenys originals. Fan servir les tècniques més avançades. Els haurien de veure: un nombrós equip d'artistes pinta les seqüències sobre imatges reals. El resultat és sorprenent, tan vívid com els seus somnis més meravellosos, o els pitjors malsons.

Imatges reals? Què volia dir?

Un soroll tot just audible va interrompre la conversa. Ens vam girar. Al reixat del jardí hi havia una persona.

—Ara —va dir Lovecraft—, si em dispensen, m'està esperant un cavaller.

Vam reconèixer el rostre perennement trist d'Edgar Allan Poe. Lovecraft va prosseguir.

—Totes les nits fem una passejada per aquests carrerons. Ens sabem de memòria cada racó, però això només pot complaure'ns. Els ancians tenim costums fixos i preferim que res no canviï mai.

Ens vam adonar llavors que, efectivament, fosquejava. Ens havíem d'afanyar si no volíem perdre l'últim tramvia. Ens vam acomiadar del nostre amfitrió i del seu amic i vam marxar.

Abans d'eixir al carrer, haig de confessar-ho, vaig cometre una acció reprovable. Damunt d'una consola vaig veure un llibret que em va cridar l'atenció. La coberta deia: «*Some (Previously Unseen) Views on the Other World — Text and Photographs By R. Kincaid - With a Foreword by R. U. Pickman — Published by The Supernatural Geographical Society*». Me'l vaig ficar en una butxaca de la jaqueta sense pensar-m'hi gens ni mica. Deixem-nos d'eufemismes: el vaig robar.

Ja al tramvia el vaig traure i vaig començar a fullejar-lo ansiosament. Els meus dits passaven les pàgines a la recerca de les fotografies, impreses en caríssim paper setinat. Bellíssimes i torbadores imatges de les Muntanyes de la Follia; dels déus esculpits a les roques al Mont Ngranek i a l'Illa de Pasqua; el Bosc Encantat; les ciclòpies ruïnes de R'lyeh; la façana del temple de l'Ordre de Dagon, el port d'Innsmouth i l'Escull del Dimoni; les negres torres de Yuggoth; la Biblioteca de la Universitat de Miskatonic a la impossible Arkham; les escales de Cirith Ungol; la Ciutat Sense Nom al desert d'Aràbia... Ergo tot això era real i no mera fantasia.

Nebaud va comprendre el que s'estava esdevenint i em va censurar. La seva moral sempre ha estat més estricta que la meua. Vam discutir. Va insistir que havia de tornar el llibre al seu legítim propietari i que no tenia sentit que intentés endur-me'l. No vaig atendre les seves raons. Em vaig enfurrunyar i el vaig guardar de nou a la jaqueta pensant

que ja tindria temps de llegir-lo i admirar-lo quan em trobés tot sol a casa. Però en baixar del cotxe es va esvaïr la meua il·lusió i no em va quedar altre remei que rendir-me a l'evidència: un agent uniformat me'l va reclamar i vaig haver de lliurar-li'l. Només llavors em vaig sentir avergonyit i culpable.

De manera que vaig despertar del meu somni i vaig regressar en aquest món, el nostre, cap baix i desencisat. Vaig voler tallar una flor que provés que l'Altra Banda existia i me la van prendre. Quina ximpleria, direu vosaltres. I el cas és que ara jo també ho veig així. Com si fessin falta proves. Com si no resultés ací evident, cada matí, la irrealitat de tot plegat i la necessitat metafísica de quelcom més. Ja ho va deixar escrit Breton: «L'existència és en un altre lloc.»

Viatge ajornat

Sentia que era arribada l'hora d'emprendre el camí d'Ítaca, però al mateix temps em feien por els perills amb què m'hi pogués topar: deïtats adverses, gegants caníbals, ciclops o qualssevol altres dels que consten en les cròniques antigues.

Com que aquesta contradicció no em deixava viure, he anat a demanar consell a l'ancià Kavafis. Amb la veu pausada i profunda, amable, reveladora de sapiència, m'ha dit: «Els lestrígons i els ciclops, l'enfurit Posidó, no els temis. Tals coses en el teu camí mai no trobaràs, si no els portes dins la teva ànima, si no és que la teva ànima els alça davant teu.»

Confortat així per la seva bonhomia, he anat a comprar el bitllet a la Naviliera Rei Neptú. El funcionari que m'ha atès era un tipus gran, pràcticament gegantí. Quan li pagava m'ha engrapat l'anca per sorpresa i mirant-me de dalt a baix m'ha etzibat: «Sí que faríeu unes bones unces de carn.» Després, en anar a pujar al vaixell, he vist que el capità s'esperava a coberta per rebre els passatgers. Era també un home gran, i amb un sol ull.

M'ha semblat doncs obvi que ara mateix no puc pas confiar en la meva ànima. He tornat a ajornar el viatge i he trucat per demanar hora al psicoanalista.

La primera edició d'aquest llibre electrònic s'acabà de compondre a Castelló de la Plana el 28 de desembre de 2017, dia dels Sants Innocents.

TAULA

Crèdits	2
Resum	3
Dona de Leng	4
El Llibre de tòpics	7
Com va guanyar Danvers una plaça a Miskatonic	20
Randolph Carter al Tibet	21
Història del Tombatossals	24
Dismòrfia	27
Dos àngels de Swedenborg	31
Sarcophilus	33
La caixa buida	38
Instruccions de muntatge	44
Museu d'objectes de Charles Beauvoir	45
La teranyina	48
Un llit estrany	50
Pandemòniun	52
Malacandra	55

Un esperit minúscul	57
Utopia	59
La por d'Almayer	60
Ailleurs	64
Viatge ajornat	68
Colofó	69